

KULTURNĚ POLITICKÝ MĚSÍČNÍK

ČLOVĚK

JSOU VĚCI, KTERÉ STOJÍ ZA TO,
ABY ČLOVĚK ZA NĚ TRPĚL.

Jan Patočka

BUĎTO BUDEME ŽÍT V TÉTO ZEMI
SVOBODNĚ, ANEBU ŽÍT NEBUDEME!

Jan Procházka

KDYŽ JEDNOU VYTRYSKNE SVOBODA
V DUŠI ČLOVĚKA, BOHOVÉ PROTI
TAKOVÉMU ČLOVĚKU NIC NEZMO-
HOU.

Jean Paul Sartre

CO DÁVÁ SMYSL ŽIVOTU, DÁVÁ
HO I SMRTI.

Antoine de Saint-Exupéry

Co je cennějšího než lidský
život?

Tak se v průběhu věků ptali
nesčetněkrát nejen myslitelé,
ale především obyčejní lidé.
V naší evropské civilizaci se
zvláště po druhé světové vál-
ce, kdy se dosud nevídaně
lidským životem pohrdalo, za-
kořenilo, že má hodnotu abso-
lutní. Ale jaký život? Ano,
ptejme se: jaký život?

Má snad stejnou hodnotu ži-
vot v otroctví jako život ve
svobodě?

Má cenu v ž d y lpět na
životě, na pouhém životě,
který je vlastně živořením,
ponížením a zotročením? Na
životě bez vývoje, nečestném,
nemravném, schizofrenním,
pouze privátním? Za k a ž -
d o u cenu!?

O hodnotu života je nutno
zápasit, všude, v soukromí i
na veřejnosti. V tomto zápase
nelze nikdy rezignovat, je

Jan Zajíc

Janu Palachovi

Rozmarné odpoledne,

kolem vezou víc než Prométhea.

Oči jsou prolomená hráz.

Pláču v dešti na chodníku,

pro všechno...

...To ticho řve za mne

...Ticho rve uši,

všichni to vědí a mlčí.

Ústa jim zacpal strach ze života a smrti.

Je leden 69...

potřeba po porážce opět usilovat o vítězství, po pádu vstát, po ohnutí se opět vzchopit, narovnat. Chybu napravit, vyvážit. A nelze ztratit nikdy ze zřetele vlastní důstojnost.

Život v otroctví má jen pseudohodnotu, pravý je pouze život ve svobodě. Předchůdcem a podmínkou svobody vnější je svoboda vnitřní. Tu si musí v sobě každý vydobýt sám.

Za svobodu bojují samozřejmě živí, v extrémních případech tuto funkci dostává i smrt. Existuje smrt, která s l o u ž í životu.

Takovým případem je smrt v boji na obranu vlasti, tedy opět svobody. Tato motivace byla milionkrát zneužita, ale to ještě neznamená, že je nesmyslná. Kdyby vůbec neexistovaly hodnoty, za které je - v krajním případě - třeba i život položit, neměl by ani život sám žádnou hodnotu. Není-li nad životem n ě c o , není ani v něm n i c .

Obětovat svůj život v boji za svobodu je hrdinství. Tento charakter má i čin Jana Palacha. Život ohraňovaný daty 11. srpna 1948 a 19. ledna 1969 se smrtí naplnil a - umocnil. Je věčnou výzvou českému národu, a nejen jemu. Se zlem - ať už v jakékoli podobě - se nelze smířit. Pouchý život nemá absolutní hodnotu, jsou však h o d n o t y a b s o - l u t n í , a teprve jejich naplňováním je naplňován sám život, získává hodnotu absolutní.

Síla a účinnost Palachova činu je podmíněna tím, že nebyl hysterik ani psychopat, byl pouze výjimečně citlivý člověk. Nesnesl už dále lež a neupřímnost, dogmatismus a kompromisnictví mocných, demoralizaci a lhostejnost lidí; chtěl krajním činem vyburcovat v každém jeho lepší já. Mohl se jako většina stáhnout do soukromé sféry, budovat si zde své osobní štěstí, měl k tomu všechny předpoklady. Neudělal to, nemávl rukou a neřekl: to nemá cenu, nedá se nic dělat. Neexistuje /až na nepatrné výjimky/ situace, kdy by se nedalo nic dělat, něco učinit. To je pouze výmluva slabých, pohodlných, malomyslných, zbabělých.

Čin Jana Palacha možná vzešel ze zoufalství, proměnil se ale v poselství n a d ě j e . Dokud jsou mezi námi lidé jeho rodu, není nic ztraceno.

Palach vyburcoval zdravé jádro národa jen na chvíli, poté se dostavil útlum, obecná skepse, zimní spánek národa. Avšak nyní již jaro nemůže být daleko, zimní spánek skončí a přijde čas bdění. Postupně se probouzíme ve svých norách, brzy vyjdeme ven, na vnější světlo. A jedním ze z d r o j ů duchovního s v ě t l a , které se zapálí v nás, je i čin Palachův.

Ten člověk hořel před dvaceti lety na Václavském náměstí za nás za všechny. I za budoucí generace. Jeho utrpení a bolesti musíme být h o d n i . Nechť je to náš nejsvětější závazek.

Ten člověk se stal mírou velikosti.

Člověk Jan Palach.

Člověk Jan.

Člověk.

ok

BEZPROSTŘEDNÍ REAKCE

Národ ukázal svou sílu

Oloha plakala blízkými slzami na rakev Jana Palacha. Tam roztávaly v slzách tich, kteří ho přišli doprovázet. Stál jsem na nádvoří Karolina. Byli tam ministři, rektori, profesori, studenti a mladá lidé. Pak začaly znout přátelské zvony a kdesi za hlavou Jana Palacha se vztýčil stín. A pak

druhý. Postavily se jako čestná stráž k rakvi. Student Jan už tam nebyl sám. Byli tam tři Janové. Mistr Jan Hus, student Jan Opletal a Jan Palach. Tři mučedníci pro pravdu.

Díval jsem se kolem sebe. A pak jsme vyšli. Po dlažbě toho nádherného města, v němž jsem se narodil a v němž - když to dobře dopadne - bych chtěl i zemřít. Na chodnicích stál Národ.

Beze slova, mlčky a důstojně. Na různých místech Prahy marně čekaly skupinky ostrostřelců a křiklounů na daný povel. V sobotu nedostaly zold. A Národ pohrdal Sovinistou, kterýž nahlas prohlásil, že „ušichni se poléváme benzínem a myslíme, že jsme pašáci“.

Národ ukázal znovu svou sílu a morální převahu. Tím také nejlépe uctil památku Jana Palacha. Jsem hrdý, že patřím k tomuto Národu.

Vladimír ŠKUTINA

„Miluj pravdu, hať pravdu, prav pravdu až do smrti!“ To je Husův kategorický Imperativ, který Jan Palach korunoval. V době, kdy se se svobodou na všech světových rovnoběžkách kupěl jako s odpustky na velkém trhu marnosti, nedvojsmyslně dokázal, co je svoboda a jaký je člověk, jenž je jí hoden. Naplnil slova činem a dal svobodě váhu, která jí přislouží.

KAROL SIDON

Kdyby všech těch sto tisíc nebo dvě stě tisíc lidí, kteří byli na pohřbu toho jediného, kdyby celé ty mlčenlivé zástupy byly v té chvíli zahynuly, nic už by se nezměnilo. Tady nerozhoďuje počet. Dokonce mám pocit, že čin Jana Palacha se nedá opakovat. Ten nový čin by už byl jiný; byl by jiný tím, že by nebyl prvním, že by byl činem opakovaným.

JINDŘICH CHALUPECKÝ

HLAS SLOVENSKÝCH SPISOVATELŮ

V nekonečné řadě těch, kteří se obětovali za lidská práva, nebude zapomenuto jméno hrdinného syna českého národa a občana Československé republiky — občana Jana Palacha.

TÝDEN PRAVDY

Týden počínající 15. lednem nebyl mrazivý, jak se na nejmrazivější období roku patří. Byl naopak velmi horký, a to daleko více ve smyslu společensko-politickém než meteorologickém. Události v Praze dramaticky vzrušily i ty, kteří jindy věnují politice pramalou pozornost a staly se katalyzátorem smýšlení veřejnosti. Vzbudily rovněž velkou a oprávněnou publicitu v zahraničí.

Student Jan Palach obětoval před 20 lety svůj život veden snahou vytrhnout lidi z letargie a poraženectví, které se v důsledku intervence a následné okupace naší vlasti lavinovitě šířily. Uvědomoval si to, co je dnes již známou skutečností, totiž, že dopad hrozící naprosté porážky reforem bude dlouhodobý a velmi negativní. Jeho nejvyšší obětí byla činem stejně tak ušlechtilým jako zoufalým a tragickým. Od takového činu je možno kohokoliv jen odrazovat, ale byl-li dokonán, stal se historickým zvěčněním nesmírné touhy po tom, aby náš lid žil svobodně a důstojně. Stal se pro nás nepomíjející připomínkou toho, že na svá nezadatelná práva nesmíme nikdy rezignovat a že vůči zlu a bezpráví musíme být nesmiřitelní.

Na smrt Jana Palacha existuje bezpochyby mnoho názorů; jedněmi může být považována za smysluplnou, jinými za nesmyslnou a marnou. Podstatného rozdílu by ale už nemělo být v názoru, že projev piety v době 20. výročí jeho skonu je aktem pochopitelným, ne-li dokonce závazným. Zcela zákonitě si chtěli naši občané Jana Palacha na Václavském náměstí připomenout. Představitelé Charty 77 a dalších nezávislých iniciativ oznámili úřadům svůj záměr uskutečnit na historickém místě krátkou pietní vzpomínku. Byl to z jejich strany vlastně minimalistický plán. Přesto měl být zákazem příslušných oficiálních míst zmařen. Iniciátoři pietního aktu byli však odhodláni přes zákaz od svého přirozeného a zákonného práva neustoupit. Jiné rozhodnutí by bylo, poměřováno jejich svědomím, aspoň se tak domnívám, očekáváním veřejnosti i Palachovým apelem, chybné a nemorální.

V následujících dnech dostali Václav Havel a Dana Němcová anonymní dopisy upozorňující je na to, že 15. ledna se na Václavském náměstí upálí mladý člověk. Poté, co nedostal odpověď na svou žádost Československé televizi, nabádal V. Havel prostřednictvím zahraničních rozhlasových stanic neznámého pisatele dopisů, v autentičnost jehož záměru zpočátku věřil, aby od zamýšleného úmyslu upustil. Ve sdělovacích prostředcích byla tou dobou rozpoutána nevybíravá dezinformační kampan proti Chartě a Havlovi neštítící se ani lživých nařčení z nabádání k sebevraždám. Takové praktiky jen posílily obavy, že dopis by mohl být i provokací Chartě nepřátelských kruhů. Vždyť jeho pisatel by musel být vskutku velmi naivní, kdyby se domníval, že podpoří chartisty, ke kterým se hlásí, činem, s nímž nejen že nemohou souhlasit, ale který i tragicky naruší průběh jimi připravovaného vzpomínkového aktu. Později se mezi lidmi objevila verze uvádějící, že dopis byl napsán jistým pacientem psychiatrické léčebny. Je těžko možné vyloučit eventualitu, že neškodná fáma byla vyfabrikována a záměrně šířena mezi lidmi z účelových důvodů.

Protože v neděli 15. ledna uzavřely jednotky bezpečnosti Václavské náměstí poměrně dlouho před čtrnáctou hodinou, na níž byl stanoven začátek vzpomínkového shromáždění, mnozí lidé, kteří se jej chtěli zúčastnit, se už na náměstí nedostali. Až několik tisíc osob se postupně shromáždilo v přilehlých ulicích nebo se jimi pohybovalo ve snaze dostat se přece jen do centra dění. Pod sochou svatého Václava, proti policejním kordonům a spoustě milicionářů, stálo asi tisíc lidí. Bezpečnostní síly nejen že přítomným neumožnily položit květiny a projevit tak úctu Janu Palachovi, ale zpronevěřily se svému poslání a zcela nevyprovokovaně napadly brutálním způsobem pokojné shromáždění.

Zpěv státní hymny i intenzivní pískot se přenesly i do okolních ulic. Drsnými a nesmyslnými útoky policie přeměnila zamýšlenou krátkou vzpomínku v tříhodinové demonstrace ve větší části pražského centra. Zejména zpočátku bylo mezi jejich účastníky mnoho lidí, kteří se zjevně nikdy na podobných akcích nepodíleli a kteří byli policejními vozy promyšleně rozdělováni do menších skupin. Ozývalo se především volání po svobodě a odsudky policejní zvlů. Centrem demonstrací, které si všude uchovaly zcela nenásilný charakter, bylo okolí Žitné a Vodičkovy ulice, Karlovo náměstí, kde ještě po páté hodině odpolední útočila policie proti několikasetčlenné skupině, okolí Můstku a také náměstí Krasnoarmějců, po 20 letech opět ve vědomí mnohých náměstí Jana Palacha. V menších skupinách demonstrantů si troufali vystoupit z anonymity tajní. Nebezpečným způsobem mezi roztroušené hloučky vjížděla policejní auta. Například na náměstí primátora dr. V. Vacka z prudce smykem brzděných vozů vybíhali policisté a snažili se zadržet lidi, kteří se nacházeli blízko a nestačili utéci. I mnozí náhodní chodci nevěděli, kam by se měli rychle skrýt.

Z představitelů Charty 77 pouze Václav Havel spolu s herečkou Vlastou Chramostovou mohli předstoupit před shromážděných asi 500 lidí u budovy Federálního shromáždění. Ostatní aktivisté nezávislých iniciativ byli zadrženi ve Vinohradské ulici.

Druhý den, v pondělí šestnáctého, hlídkovalo nahoře na Václavském náměstí množství policistů. V 15 hodin zabránili skupině občanů z několika neoficiálních sdružení položit květiny k soše svatého Václava. Navíc tyto lidi bezdůvodně zatýkali a odváželi v připravených autech. Tomuto dění přihlíželo čím dál více náhodných svědků a snad i lidí, kteří v nejasném očekávání /neboť druhý pokus o projev piety nebyl oznámen veřejnosti/ zůstávali poblíž. Množství shromážděných dosáhlo maximálně pěti set. Pískot se ozýval, když policisté zadržovali další a další občany, neboť se jim nelíbily jejich poznámky nebo se jim nelíbili oni. Přesto lze říci, že se žádná demonstrace nekonala do chvíle, kdy k velkému překvapení všech se na Václavském náměstí objevilo šokující množství policejních vozidel, "antonů", vodních děl, transportérů a dalších. Policisté, ovšem se štíty, helmami a delšími obuškami, postupovali v kordónech zabírajících šířku celého náměstí. Lidé tak mohli vidět, co všechno se platí z jejich peněz.

Jen málokoho jistě napadlo, že se v pondělí bude vůbec něco dít. Ale dělo se. Policie vyklízela, často velmi surově, Václavské náměstí a déle než do 18. hodiny jej držela neprodyšně uzavřeně. Mnoha tisícům lidí tak znemožnila návštěvu kin, restaurací a dalších podniků a překazila jim také možnost nakupovat zde. Svým absurdním postupem vystavila velké množství lidí účinkům slzného plynu a proudům vody stříkané z vodních děl. Je třeba zdůraznit, že se přitom často jednalo o osoby, které neměly nejmenší ponětí o tom, co se v centru města děje. Mnoho lidí, a to je ovšem také pravda, odmítalo opustit ulice, nechtělo je přenechat pouze policii, jako by byly její. Tito občané cítili, že by bylo nesprávné ponechat jiné napospas policejní brutalitě a vzdát se vykonávání jisté veřejné kontroly nad činností bezpečnostních složek. Snad také spolupůsobilo vědomí, že proti velikosti oběti Jana Palacha je skoro povinnou maličkostí zůstat stát a vytrvat. Tedy zůstávali.

Úterý. Přes den vládne na Václavském náměstí běžný rytmus a lidé nevědí, zda tomu bude k večeru podobně nebo jinak. Později než v pondělí, postupně, ale vytrvale, se chodníky plnily do míry vyšší než je obvyklé. Lidé byli rozhořčení předešlými tvrdými a nesmyslnými zákroky policie a rovněž popuzeni zprávou o zatčení představitelů občanských iniciativ včetně Václava Havla během pokusu o pietní položení květin. K demonstraci samé nedošlo, ale vzhledem k tomu, že to na ni začalo trochu vypadat, represivní síly si v podstatě zopakovaly akci z předcházejícího dne. Rozdíl byl snad jen v tom, že zásah byl tento-

krát přece jen o něco mírnější a ovšem také v tom, že repríza postihla daleko méně nic netušících lidí. Veden však byl podobným způsobem a s nasezením též represivní techniky. Když policejní složky Václavské náměstí znovu otevřely, trvalo jen krátce než se zde shromáždilo opět značné množství lidí chtějících demonstrovat za svobodu a proti násilí. Byli rozehnáni, i za použití slzného plynu, toho dne již po-druhé.

Ve středu, už čtvrtý den po sobě, se lidé opět shromažďovali na Václavském náměstí. Policejní oddíly sice nepustily přítomné k soše svatého Václava, ale poprvé během uplynulých dní proti účastníkům pokojných akcí nezasáhly. Sešlo se zde asi 5000 lidí. Provolávali hesla za svobodu, za propuštění Václava Havla a ostatních zatčených, na podporu reform a další. Mnozí mohli také vyslechnout proslov Martina Palouše. Zúčastnění vyjadřovali své rozhodnutí přijít i zítra, v den dvacátého výročí Palachovy smrti. Potom se v klidu rozešli.

Ve čtvrtek 19. ledna se úderem páté shromáždilo, nehledě na silnou policejní asistenci, asi ještě více lidí než předchozího dne. Horní polovina Václavského náměstí byla z podstatné části zaplněna. Mnozí z přítomných měli v rukou květiny. V již večerní tmě blikaly plamínky svíček. Květiny putovaly přes hlavy shromážděných z ruky do ruky, aby mohly být položeny na dlažbu v blízkosti místa, kde se Jan Palach upálil. Milan Machovec vzpomněl ve svém projevu odkazu tří velkých osobností, svatého Václava, Mahátmy Gándhího a Tomáše Garrigua Masaryka. Jeho projev nebyl v oné chvíli jediným. Mezi hesly, která byla skandována, se nejvíce objevovalo "Pusťte Havla!", "Gorbačov to vidí!", "Svobodu!", "Svobodné volby!" a další. Asi po půl hodině se na této scéně objevila silná policejní komanda. Za vzniklé situace se menší část shromážděných, bez ohledu na volání ostatních "Češi pojďte sem!", odloučila. Také pasivní účastníci na okrajích ustoupili do postranních ulic a nechali se od shromáždění odříznout policejními zábranami. Poté se policisté rozběhli k zuřivému útoku. Obušky bili každého, kdo zůstal v jejich dosahu. Spořádaný ústup lidí se zakrátko proměnil v mírnou paniku. Natlačení na sebe navzájem a sebou smýkáni, v zástupu demonstranti utíkali. Policisté je dále bili a ty, kteří protestovali podobně jako ty, kteří byli zticha, zadržovali. Shromáždění bylo brutálně rozehnáno.

V pátek, přes minulé policejní násilí i skutečnosti, že výroční dny vlastně skončily, se menší množství lidí pod sochou svatého Václava a zejména na chodnících objevilo znovu. Za stálého opakování výzev k rozchodu vcházeli policisté mezi shromážděné a nakonec je přiměli k rozjetí se. I tak se to ale neobešlo bez násilí. Napaden byl shromážděný zástup dole v blízkosti ulice Na můstku. Natěsnaní lidé se v panice valili Národní třídou.

Na sobotu 21. ledna naplánovaly již dříve nezávislé občanské iniciativy pouť k hrobu Jana Palacha do Všetat. Přestože bylo jasné, že ji policie překazí, někteří lidé se na cestu vydali. Byli mezi nimi i občané známí pro svou práci v nezávislých hnutích. Motoristé, cyklisté i pěší byli policií do Všetat puštěni pouze pokud tam měli své bydliště. Rovněž autobusy nebylo možné se do místa dostat. Vlaky sice ve vesnici stavěly, ale policisté nepustili ty, kteří na stanici vystoupili, z nádraží. Odváželi je do objektu JZD, kde zadržení museli setrvat několik hodin a v některých případech byli i vyslýcháni. Teprve potom je policie rozvážela do jiných míst.

Touto scénou, jako vystřiženou z nějakého absurdního románu, ale situací skutečnou, jež se stala v Československu roku 1989, skončil týden pravdy. Pro vzniklou atmosféru událostí je příznačná zpráva z okruhu Charty, totiž, že její aktivista Stanislav Devátý se za tmy přece jen dostal až ke zdi všetatského hřbitova a přibližně do míst, kde jsou uloženy ostatky Jana Palacha, vhodil symbolicky květiny a trnovou kornu.

Poté, co jsme podali zprávu o událostech v pražských ulicích i ve Všetatech, je snad na místě vzpomenout i několika konkrétních okamžiků. Podobné viděli a zažili mnozí, ať už se v centru města pohybovali z jakýchkoliv důvodů.

Neděle. Za policejní barierou bránící v přístupu z jedné ulice na Václavské náměstí stojí mezi mnoha jinými mladý muž držící co nejvýše nad hlavou růži. Jeden z policistů stojících na druhé straně záterasu se snaží obuškem srazit její květ. Zatím se mu to nedaří... V Křižovnické ulici ukazují demonstranti "viktorky" směrem k plné tramvaji. Nějaký člověk se zevnitř nahnul blíž k oknu a bouřlivě mával pažemi na pozdrav. V tu chvíli sebou při rozjezdu tramvaj trhla a onen muž ztratil rovnováhu a musel se opřít o sklo... Na náměstí Krasnoarmějců umístil mladík na sloupě pouličního osvětlení leták. V tu chvíli ho uchopil vedle něho stojící tajný. Demonstranti však přispěchali postiženému na pomoc a osvobodili jej.

Pondělí. Jana Petrová jde s kyticí opatřenou černou stuhou se jménem Jana Palacha k soše svatého Václava. Muž v civilu se jí snaží kyticí vytrhnout z ruky a když se mu to podaří, odnáší ji do auta... Policista říká starému muži s holí: "Odejděte, tady není nic k vidění." Starý pán na to: "Když vidím to násilí." Spolu s ostatními přihlíží nevyprovokovanému zatýkání dál... Na můstku stojí proti kordonu policistů lidé a rozhořčeně s nimi diskutují. "Za tohle jsme bojovali?", říká starší člověk a jiní muži se snaží vysvětlit stařence, že si nemůže dojít do lékárny na náměstí... Policisté posílají lidi do podchodu metra. Zde není skoro vidět, jak se tu válejí oblaka slzného plynu... Před tramvaj dopadne v Jindřišské ulici několik granátů se slzným plynem. Když tramvaj konečně může jet, skoro všichni cestující mají v ruce nebo na očích kapesníky... V téže ulici projíždějící vodní dělo zasahuje proudem vody štít obchodu Paris-Praha a uvolňuje z něho jednu lištu. Obchod je zaplaven vodou... Na můstku vykládá člověk, který vyběhl z jednoho domu, že v jeho bytě mu všichni brečí a že na Ministerstvu vnitra to neberou. Okolostojící ho uklidňují, slzí, ale neodcházejí.

Úterý. Jistý člověk ostře vytýká policistovi u zábrany, že ho nechce pustit dál. Jiný muž na to reaguje: "Copak on za to může? Vždyť je docela slušný. To jen ta věc není slušná." Policista souhlasně přikyvuje.

Čtvrtek. Některá skandovaná hesla mají snahu ironizovat neobjektivitu sdělovacích prostředků. Lidé volají: "Je nás tady tři sta!", "Zase jste nám lhali!", "My nejsme punkové!" Jiné zajímavé heslo znělo: "Kdo za to může? A my to víme! A my to nepovíme!"... Dívka, která stojí uprostřed shromážděných na patníku, oznamuje: "Už jsou tady!" Nebyli, přišli teprve o něco málo později.

Pátek. Dole na Václavském náměstí se na zástup lidí šklebí policejní psi. Policisté popohánějí lidi, aby šli. Jistý člověk říká jinému: "Páne, nestrkejte do mě!" Dostal pádnou odpověď: "Jo, tak pojdte s námi!" A musel jít.

Jaká je bilance oněch vzrušených dnů střetů moci s občanskou angažovaností? Jen ve čtvrtek bylo zadrženo ke třem stům lidí, v neděli před tím skoro sto, ve Všetatech několik set. Počty zraněných lze odhadnout jen těžko. Většina lehce zraněných nevyhledala lékařskou pomoc. Rozhodně se jedná o řadu desítek osob. Velká většina zadržovaných byla propuštěna. I tak pro ně účast na pokojných demonstracích nezůstává bez důsledků. Někteří aktivisté budou postaveni před soud. Naskytá se tedy otázka, zda se demonstrace měly konat. Myslím, že účast zejména na pietním aktu byla vnitřní nutností mnoha účastníků. Demonstrace byly vyprovokované, nenásilné a oprávněné. Kdybychom znali důsledky svých činů, neudělali bychom spoustu správných věcí. Přitom zpravidla platí, že obdobné pokojné akce mohou mít sice bezprostředně negativní dopad, ale z dlouhodobého hlediska účinně spolupůsobí na urychlení potřebných

reforem. Skutečně, ve sdělovacích prostředcích po počáteční malé pozornosti věnované událostem přišly na řadu nehorázné útoky na lidi, kteří se účastnili akcí v centru města. Touto dezinformační kampaní se chceme zabývat v příštím čísle a tak nyní zaznamenávám jen spíše humorný tón, který proskočí na stránkách Rudého práva jen zřídka. V článku, kde si na nesprávnou adresu stěžovali někteří prodavači na utrpěné ekonomické ztráty, byl citován i J. Horčička, vedoucí Staropražské rychty. Stojí zde doslova: "Co tihle mládenečkové mohou vědět o událostech před dvaceti lety, o Palachovi... Kdyby si radši sedli k pivu a nechali si vychladnout rozpálené hlavy a vykašlali se na vylomeniny." V souvislosti s násilím ze strany bezpečnosti a se zatčením Václava Havla a dalších občanů se ozvaly i velmi rozumné hlasy. Nebylo možné zorganizovat "odsuzovací kampan". Zvedla se silná a stále sílicí vlna solidarity se zatčenými. Požadavky jejich osvobození přicházejí z mnoha zemí světa. Výzvu za propuštění Havla podepsali proslulí dramatici. Nejdůležitější se však zdá vznikající Iniciativa kulturních pracovníků. Již 692 podpisů bylo odesláno předsedovi vlády Ladislavu Adamcovi na petici požadující zahájení dialogu a propuštění Václava Havla i ostatních zadržovaných. Budeme s napětím čekat další vývoj událostí.

Dny kolem poloviny ledna vynesly na světlo světa to, co bylo ve společnosti latentně přítomno, vzrůstající občanské sebevědomí a touhu po změnách k lepšímu, na druhé straně pak nedůtklivost moci snažící se o stále stejně pevné "držení uzdy". Jakým nebezpečím pro moc by bylo, kdyby lidé položili květiny na místě, kde se upálil mladý člověk? Kdo by byl tímto aktem, nebo i krátkým projevem, ohrožen? Ten se potom musí třást neustále! Všechny demonstrace a akce byly rozeznány, s výjimkou středy, jistě s ohledem na ukončení Vídeňské následné schůzky. To je odsouzeníhodné, tak jak to i zaznělo z Vídně. Neméně odsouzeníhodné je však i zakázání vzpomínkové akce v Praze stejně jako ve Vsetech. Svědčí to o cynismu vládnoucích, o jejich neúctě k smrti. Tato neúcta k smrti, neúcta k mrtvým jde zpravidla ruku v ruce s opovrhováním právy živých. Že tomu tak skutečně je, dokázali zákroky v ulicích víc než jasně.

ik

SVĚT A MY

USA:

Spojené státy americké mají po osmi letech nového prezidenta. Je jím George Bush. Zdá se být zřejmé, že jeho úloha nebude zdaleka jednoduchá. Není to jen tím, že jeho předchůdce Ronald Reagan byl výraznou a charismatickou osobností a už vůbec ne tím, že Bush zdědil některé vážné hospodářské problémy, v první řadě vysoký státní dluh a deficit. Procesy, ke kterým dochází ve světě, budou na americkém prezidentovi vyžadovat především promyšlenou, důslednou, ale i pružnou zahraniční politiku. Pokud se americká politika s těmito požadavky vyrovná, bude mít větší příležitost než v mnoha minulých letech pracovat efektivně na posílení demokracie, svobody, prosperity a míru ve světě.

Když do prezidentské funkce nastupoval Ronald Reagan, nešetřili ho naši námezdní karikaturisté. George Bush se již nenachází ve sféře jejich zájmu. Svědčí to pochopitelně o změnách u nás, nikoliv v USA. Zato v zahraničí do extrémů neupadají. Karikatury nesuplují ideologii ani se nestávají nemístné. Před časem byl ve Financial Times otištěn humorný obrázek, na kterém za velkým Reaganem skáče z jedné stopy do druhé malý Bush. Taková karikaturní ironie. My jsme se dozvěděli, dokonce z naší televize, že George Bush je ale pěkný dlouhán...

ik

Oprava: V minulém čísle jsme v článku Premiéra bez reprízy uvedli mylně datum konání povoleného shromáždění. Správné datum je 10. prosince.

POSELSTVÍ MUŽE

Ten člověk řekl shromážděným tuto větu: "Jsem tady, abych prolomil své mlčení o válce ve Vietnamu". Co je na ní tak mimořádného, z jakého důvodu mne tak vzrušuje, proč ji považuju za apel na každého z nás?

Martin Luther King, který ji pronesl, byl právě v situaci, kdy dosáhl některých svých cílů, především se mu podařilo vyburcovat černý lid v USA, aby bojoval za svá práva, za rasovou rovnoprávnost. Vzbudil velkou nenávisť bílých /a také černých/ rasistů, byl mnohokrát vězněn, zastrašován a fyzicky napadán, současně však získal i četné sympatie vlivných lidí, v první řadě prezidenta Kennedyho. Z různých stran byl veden na Kinga tlak /a začala působit též autocenzura/, aby se neangažoval v zahraničně politických problémech, neboť tím ublíží svému prioritnímu zájmu. Černošský vůdce však cítil, že Nobelova cena míru ho zavazuje, že nemůže ustrnout na dosaženém, viděl nevyřešené problémy sociální a především zabředávání Spojených států do vietnamského konfliktu. A protože byl člověkem, který měl smysl pro taktiku, ale řídil se svým svědomím, musel se dříve či později ozvat.

V základech Kingovy osobnosti je hluboká náboženská víra /B.Rustin ho kdysi nazval "největším křesťanem, který se kdy v Americe zrodil"/ a touha pomáhat druhým /sám napsal: "Řekněte, že jsem se pokoušel hladově nakrmit, řekněte, že jsem se pokoušel nahé obléci, řekněte, že jsem se snažil pomáhat."/ Vyznačoval se velkou odvahou, osobním magnetismem a řečnickým uměním, které ho předurčovaly stát se lidovým tribunem. Lidé ho milovali a šli za ním. Přitom King nebyl demagogem, nikdy nepodlehł svému mesianismu, s lidmi diskutoval, učil je samostatným názorům. Převzal a rozvinul učení Mahátmy Gándhího o boji lidových mas prostředky nenásilnými, mírovými. Právě ke konci života se King, tento prorok nenásilí, stále častěji střetal s vlastními soukmenovci, kteří podléhali vůdcům jako Malcolm X, Elijah Muhammad, Stokely Carmichael, Rap Brown, Milton Henry či Eldridge Cleaver, kteří hlásali nepřátelství vůči bělochům. V letech 1967 a 1968 se černošské hnutí nápadně zradikalizovalo, dochází k násilným výbuchům a mezi Kingem a mladými příznivci "černé moci" a "černých panterů" zeje propast, zvolené prostředky a cíle jsou příliš odlišné./i spisovatel James Baldwin tehdy tvrdí: "Nevidím naději jinde než v boji!"/.

Martin Luther King zemřel tak jako jeho vzor, indický "Mahátma" a "Bápú", a tak jako řada jejich mravních předchůdců, smrtí násilnou. Kulka vraha však znamenala jen tečku za faktem, že King a Gándhí jsou nejvíce inspirujícími osobnostmi v politice 20. století, a to právě proto že byli čímsi více než politiky, byli občany, kteří dělali "nepolitickou politiku" a žili v souladu s tím co hlásali, řídili se svým svědomím.

Dnes, kdy je v USA den narození M.L.Kinga státním svátkem - v této konzervativní zemi cosi nevídaného - a černošský vůdce je považován za velkého Američana, hrozí jeho osobnosti a dílu totéž co jiným světlým zjevům, povinná a planá úcta bez hlubšího pochopení, fixní obdiv bez toho, že by se s ním ten kdo obdivuje poměřoval. Ale právě to je smyslem Kingova života a práce, pobídka k následování a životu prožitému plně a čestně, k integritě osobnosti, která se pokouší, která se snaží - směřovat vzhůru.

Dnes, dvacet let po své smrti, oslovuje M.L.King tímto svým poselstvím stále silněji lidi na celém světě. Jsme tady, abychom prolomili své mlčení o lži, nespravedlnosti, násilí, o zlu. Jsme tady proto.

ok

KONEČNĚ SVOBODEN, KONEČNĚ SVOBODEN
DÍKY BOHU VŠEMOHOUCÍMU
KONEČNĚ JSEM SVOBODEN

Nápis na pomníku M.L.Kinga

POKLADNICE SLOV

Zásadní slabina násilí spočívá v tom, že je jako bumerang, neboť v cíli, který chce zničit, má svůj počátek. Místo aby násilí zlo potíralo, ještě víc je násobí. Násilím je možno zabít lháře, ale nelze zabít lež ani nastolit pravdu. Násilím je možno zabít nepřítele, ale nelze zabít nepřátelství. Ve skutečnosti násilí podporuje nenávist. Ano, je to tak. Oplácíme-li násilí násilím, jen se tím násilí množí a tmavá, bezhvězdná noc se propadá do ještě černější temnoty. Tma nemůže přemoci tmu; to dokáže jedině světlo. Nenávist nemůže přemoci nenávist; to dokáže jedině láska.

Budme raději těmi nadšenými nespokojenci, kteří povznesou naši milovanou zemi k vyšším metám, k vznešenějším projevům lidskosti a soucítění.

Žádný člověk a stejně tak národ nemůže být velkým, když se nezajímá o ty "nejmenší mezi námi".

Každý člověk žije ve dvou světech: vnitřním a vnějším. Vnitřní svět duševních cílů se vyjadřuje v umění, v literatuře, v mravech a v náboženství. Vnější svět je komplex přístrojů, techniky, mechanismů a prostředků, pomocí kterých žijeme. Dnes je naším problémem to, že jsme připustili, aby vnitřní svět podlehl vnějšímu. Připustili jsme, že prostředky, pomocí kterých žijeme, staly se cíli, pro které žijeme.

Nemohu se starat o svou bezpečnost, nemohu žít ve strachu, musím pracovat. Jestliže jsem nějaký strach přemohl, pak je to strach před smrtí.

Odmítám představu, že člověk je pouze vrakem a hříčkou v ruce života, která ho obklopuje.

Smrt není nejhorším zlem, nejhorší zlo je setrvávat mimo lásku boží.

Tentokrát jsem neměl pravdu.

vybral ok

Myslím, že tam, kde je volba jedině mezi zbabělostí a násilím, doporučil bych násilí. Věřím však, že nenásilí je daleko lepší než násilí, že odpuštění je mužnější než potrestání.

Síla nepramení z tělesné schopnosti. Vyplývá z nezkrotné vůle.

Pouhé mechanické lpění na pravdě a ahinse přináší v kritickém okamžiku zhroucení. Proto říkám, že pravda je bůh. Tento bůh je živoucí silou. Náš život je touto silou.

M a h á t m a G á n d h í

SOUDÍM, UPOZORŇUJI, PODOTÝKÁM...

Rockového koncertu pro Arménii v pražské Sportovní hale se zúčastnilo 33 nejen rockových, ale i folkových formací. Každá zazpívala 3 písničky a celé to trvalo s dvěma krátkými přestávkami 7 hodin. Atmosféra v hale byla místy studenější, místy teplejší, v průměru vlažná. Na volnou plochu před pódiem se postavili a rozesadili tradiční mladí fandové, kteří nejživěji a nejspontánněji reagovali. Odtud se také na začátku koncertu vzneslo množství letáků, které vyzývaly k účasti na vzpomínce na Jana Palacha následujícího dne. Zvukařům nutno přiznat, že se činili, většině kapel bylo rozumět. V prvním bloku účinkovali dva zástupci tvrdého rocku, Markýz John a Dux. Oba však zvláště nenadchli, přičemž Dux má aspon lepší texty, jako třeba "tvář veselou nemá ani zvíře, když slova zůstanou vždycky na papíře". Žentour směřuje do mělčin brakických vod rocku a popu a jeho projev nemůže ani zachránit zajímavý hlas Janka Ledeckého. Semelka s Březinovou spolu vytvářejí - podobně jako v minulosti každý zvláště - jakousi artistní studiovou formu rocku, které chybí větší prožití a proto posluchače příliš "nechytá". Úspěch naopak mívají zajištěn pro svůj neobvyklý hudební výraz Jablkon. Kollerovy bicí a především brilantní Hladíkova kytara jsou hlavními trumfy staronového Blue effectu, jak se v budoucnu bude utvářet profil této skupiny záleží na propojení jejich úsilí se zpěvákem Lubošem Pospíšilem. Krásné nové stroje nejsou dosud tak dobrou kapelou, jak je vidí jejich skalní přívrženci. Druhý blok začala dívčí skupina Panika, která je dosti známá, ale její ohlas v sále byl dvojnásobný, na jedné straně zazníval velký potlesk, na druhé straně pískot. Mně osobně se jejich hudební projev nezamlouvá a už vůbec se mi nelíbí jejich texty. Máma Bubo s Braxatorisem se nevyrovnají těžce skupině bez Braxatorise, neboť tento zpěvák má zjevně vyšší sebevědomí než schopnosti. Potom nastoupily za sebou tři výrazné kapely. MCH Band s vynikající instrumentací a s německými Wernischovými texty imponuje profesionálním přístupem spojeným s nejosobnější výpovědí. Psi vojáci tentokrát nebyli nejlépe ozvučeni, ale to nemění nic na tom, že především zpěvák a klavírista Filip Topol se vydává na pódiu beze zbytku a dokáže strhnout posluchače. Příjemným překvapením pro mne byla kapela Egypt s velmi rytmickým projevem. Zastínila druhou odštěpeneckou část Babeletu Echt! A pak nastoupili ETC s Vladimírem Mišíkem, který zpíval také text Václava Hraběte a svým uměním vyvolal výbuch nadšení v sále. V třetím bloku vystoupila nejprve Hudba Praha, kapela značně populární, a se svými největšími hity Ruské kolo a Špinavá záda velice uspěla. Hledání je vidět na tváři Precedensu, úroveň z doby Doby ledové a zpěvačku typu Basikové bude těžko znovu nacházet. Velkým zážitkem bylo jako obvykle vystoupení jednoho z nejinteligentnějších a nejschopnějších protagonistů českého folku Vladimíra Merty. Nadchlo jeho duo s Michalem Prokopem, který pak vystoupil s vlastní kapelou Framus Five. Když pak zpíval známý Žáčkův text Blues o spolykaných slovech spolu s Braxatorisem a na kytaru hráli u nás nejlepší Radim Hladík a Michal Pavlíček bylo to skutečně velkolepé vyvrcholení koncertu. Bohužel však představení nekončilo a pokračovalo dalšími kapelami, které přes všechnu snahu už nemohli udržet nasazenou laťku. CK Vocal podali aspon tradiční precizní výkon a Krausberry také srdnatě bojovali o uznání publika. Zcela mimo se ocitli Abraxas a slovenská Mandragora a ani exotické rytmy Babeletu a Yo-yobandu na závěr nezabránily odcházení části publika. Člověkem, který průvodním slovem doprovázel kapely, byl Roman Lipčík. Zodpovědné orgány dobře věděly proč si tohoto redaktora Mladého světa k této úloze vybraly. V tričku s Gorbačovem, se zadržnutými vlasy, figuroval před námi typ dnešního kompromisnického "esesemáka",

jenž chce být zadobře s těmi nahoře i s těmi dole, chce se líbit všem. Jeho řeči byly tím nejtrapnějším na koncertě a to včetně těch, kdy se pokusil pochválit Mertu za občanské postoje a kdy odmítl "dobu zkratk" v názvech skupin. Vrcholu to dosáhlo v oznámení, že koncert sledoval hodinu a půl Miroslav Štěpán a celá akce se mu líbila. Díky pražské stranické organizaci a Dopravním podnikům budou prý před koncem hudebního maratónu přistaveny tramvaje, aby diváky odvezly. Symbolický pro naši realitu byl závěrečný akord, kdy jsme vyšli ven a u peronu pusto prázdno. "Kde jsou ty Štěpánovy tramvaje?" pronesl kdosi nahlas. Po pěti minutách jsme se jedné dočkali a aniž bych čekal na další slíbené odjel jsem s ní domů.

Ve stejných prostorách se konal i další koncert pro Arménii, tentokrát v podání zpěváků tzv. pop music. Měli jsme možnost ho vidět též prostřednictvím televize. Byly to vlastně dva stejné koncerty, v obou každý z 35 účinkujících zazpíval jednu písničku. Pardon, on ji nezpíval, neboť byl použit playback. Tento fakt se octl dokonce v palbě kritiky oficiálních sdělovacích prostředků. Avšak umělou atmosférou nebyl viněn jen playback, bez něj by poklesla už tak neuvěřitelně špatná úroveň většiny písní. Hýčkaní idolové předvedli to, co se od nich čeká, hodně sladké limonády. V tomto oboru jsou jedničkami Penk a obě Bartošové, z nichž aspoň Iveta slušně intonuje. Vzorem stupidity a nemohoucnosti se stalo vystoupení Jana Cézara, Pavla Hornáka a Sagvana Tofiho, zpěváků bez hlasu. Janeček s Janíčkem a spol. vyrábějí stále nové prskavky, jejichž cílem je oblbovat a kazit vkus svých posluchačů. A jak vidno z koncertu, který byl na rozdíl od rockového vyprodaný, do jisté míry se jim to daří. Je mnoho těch, kteří netouží po kvalitní hudbě, nýbrž po chytlavé melodii, a v horším případě jen po exaltovaném zbožňování jim se líbícího zpěváka nebo zpěvačky. To umožňuje lidem z Janečkova hřebčince ignorovat trvalou nepřítel hudební kritiky a pěstovat svůj i v našich poměrech výnosný džob, žít v pozlátkovém a falešném světě úspěchu a peněz. Vše s podporou režimu, který dobře ví, kdo je neškodný a kdo ne. Nemůžeme se divit, že interpreti "vozů v barvě trávy", "svalů", "superdnů", "windsurfiŕgů" či "discopřiběhů" byli nezávislým tiskem nazváni "kašpárky režimu". Třeba na závěr dodat, že na koncertu nebyli jen "medvídci" pubertálního dorostu, několik zástupců zkomercializovaného rocku a rozjuchaného country, jež v programu seděli jak pěst na oku, ale i několik účinkujících, kteří ještě docela neztratili vkus, konkrétně mám na mysli Tanju Kauerovou, Lenku Filipovou a Václava Neckáře. PS: O úrovni komentátora a jeho vložených rozhovorů škoda slov.

Dívám se na obrazy Paula Cézanna, který se právě před stopadesáti lety narodil v provensálském Aix. Jsem zasažen jejich velikou uměřeností, harmonií, vydobytou prostotou. Portréty prostých lidí, zátiší s jablky, zdi, domy, stromy, volné výhledy do krajiny, děti. Podle svědectví současníků byl Cézanne citlivý, ale neústupný podivín, nevraživý samotář, někteří ho měli za šílence. Dnes vidíme především jeho dílo, spojnicí mezi impresionismem a fauvismem a kubismem, nejdůležitější článek malířského vývoje na cestě k modernímu umění. Na Cézannem položené základy navázali další malíři, následovaly přímo revoluční skoky, ale přímý nástupce se nenašel. Nejpříbuznější dílo v pojetí linie i barvy a nejbližší estetiku najdeme na plátnech Henri Matisse.

Řemeslo nebo umění? Nesnadná odpověď. Někde jsou hranice jasné, někde se překrývají. Vždyť sám pojem umění se v průběhu dějinného vývoje měnil, jak se měnily nároky a cíle kladené na umělecké dílo.

Kdo by prohlásil v minulém století za umění pop-art, op-art, nebo třeba minimal, earth a concept art? A což ten fenomén zvaný design? Umění hranice posunulo, řemeslo se s uměním prolulo. Příboj otázek. Ani řemeslo bez umění, ani umění bez řemesla. Jedno podmínuje druhé. Řemeslo jsou základy, nezbytné předpoklady, umění pak samotná budova, jejíž patra by měla přibývat. Cíl je věčně za obzorem.

V Svobodném Slově čteme o popravách bez soudu dvou stovek členů strany Tude v Íránu a člověk, ač není příznivcem tamních komunistů, je rozhořčen a ptá se, jak je to vůbec možné v dnešním světě, kde se tolik mluví o lidských právech. Za dva dny čteme zprávu o návštěvě ajatolláha Džávádiho, osobního pověřence imáma Chomejního, v Moskvě, kde Michail Gorbačov vypouští z úst opět kluzké fráze, že každý národ má právo rozhodovat o svém osudu a že oni respektují volbu íránského lidu. Ani slovo se nedozvíme o tom, jestli se projednávalo soustavné porušování lidských práv v Íránu. Možná, že se někdo nechce vměšovat do vnitřních záležitostí toho druhého. Že nechce vidět, že stát, který vraždí své občany, musí stát na pranýři, neboť je to záležitost všech lidí. Připomíná mi to chtě nechtě dobu před padesáti lety, kdy se Stalin sblížil s fašistickým Německem a vydal jim komunisty, jež ze země emigrovali. Už předtím však stačil popravit jejich generálního tajemníka. Vsadit na špatného koně se prostě nevyplácí a i nepřátelské totalitní vlády mají k sobě vždy blíže než k vlastnímu lidu. Orwellova vize hostiny prasat a sousedních statkářů z Farmy zvířat přežila Stalina, Chruščova i Brežněva. A přežije i Gorbačova...

ok

AD PERIODIKA

LITERÁRNÍ TÝŽDENÍK 1/89

Miroslav Válek uveřejnil na sklonku minulého roku v Rudém právu článek, v němž formuloval několik - na naše poměry - odvážných myšlenek, např. o tzv. reálném socialismu. Příspěvek měl značný ohlas, avšak v oficiálních sdělovacích prostředcích nebylo na něj bezprostředně reagováno /s výjimkou přihlášení se k němu - viz Štěpán Vlašín v Kmenu č. 4/. Nedlouho poté se Válek vzdal své funkce ministra kultury SSR. Jeho dosavadní náměstek, Pavel Koyš, také básník, se stal jeho nástupcem. Pod názvem Optimizmus je mojí vierovyznaním je v prvním letošním čísle Literárneho týždenníku uveden rozhovor, kde poznáváme názory nového ministra. Není to příliš povznášející čtení, ačkoliv Koyš tolik mluví o lásce a vlastenectví. Tyto velké pojmy jsou chápány lineárně a zjednodušeně, působí deklarativně. Koyš je zřetelně tvarován a determinován myšlením padesátých let, kdy převládala nejen v písemném, ale i ústním projevu jakási "neřeč". Život lidský byl procezen přes síto potřeb strany a třídního boje. Koyš je i nyní stejný, vyznává "uhlířskou víru" načerpanou z pouček o spásonosném socialismu a glorifikuje komunistickou stranu za všech okolností. Míjí se tím s realitou, která nepasuje do ustrnulých schémat. Zřejmě se bohorovně přenesl přes fakt, že Leonid Brežněv, který se stal největší autoritou a záštitou komunistů v sedmdesátých letech, byl v polovině osmdesátých odhalen jako omezený byrokrat a nejen to, jako ješitný a požívačný člověk, který podporoval korupci a rozkrádání. Dnes Koyš samozřejmě akceptuje autoritu Gorbačova.

Cituji: "Súdruh Gorbačov opakuje: viac demokracie, viac socializmu. Niektorí naši "objavitelia" akýchsi nových kontinentov poznania aplau-

dujú: viac, čo najviac demokracie. Nepáči sa im, že rozvíjajúca sa demokracia by mala byť socialistickou, teda nijakou inou. Viac socializmu - to si nestihli, alebo nechceli dočítať. Socializmus je však vládou pracujúceho ľudu s hegemoniou robotníckej triedy. Jej ideologickou, politickou, organizačnou avantgardou je u nás KSČ. Tu je kameň úrazu pre niektorých. Lenže demokracia bez komunistov - to tu už bolo. Nie náhodou hlásatelia tohto programu sú v podstate tí istí, iba zosťarili o dvadsať rokov. Nič nové, okrem oprášených hesiel, na obohatenie procesu prestavby neprinášajú. Pod zástavami prestavby - to je trochu priehl'adné. Politicky naivné."

Co se nám to Koyš snaží namluvit? Měl by říci konkrétně, kdo si u nás přeje demokracii bez komunistů a vystupuje pod egidou přestavby. Nejasná obvinění jsou velice škodlivá. Nezávislé iniciativy v čele s Chartou 77 jsou sdruženími lidí s nejrůznějším politickým přesvědčením, včetně řady socialistů a komunistů. Nevystupují proti komunistické straně, ale proti jejímu mocenskému monopolu /a i to teprve vlastně od minulého roku/. Jsou nuceny upozorňovat na zneužívání privilegovaného postavení komunistů a odhalovat činnost jejich potlačovatelského aparátu. A komunisté jsou v Chartě 77 proto, že jsou zároveň demokraté. V západních zemích se osvědčila demokracie, která počítá i s komunisty, a prostě s každým, kdo se nesnaží svrhnout vládu násilnými prostředky. Demokracie je univerzální v tom, že důvody k jejímu nastolení jsou všude, jsou dány tím, že spektrum politických názorů je široké v každé společnosti, v každé zemi. Demokracie však nesnáší přívlastky, ty ji jen oklešťují. Hlásné trouby tzv. socialistické demokracie se stále ohání odpovědností a nepřípustností anarchie, svědčí to o tom, že jimi míněná demokracie je polovičatá demokracie, jednoduše jen pro někoho, není demokracií vůbec. Oprávněnější je už slovo demokratizace, což je prostě proces, který má vést k demokracii, avšak pro některé síly v socialistických zemích je i cílem, protože dovést proces dokonce se bojí. Bojí se o své uzurpované postavení, o vlastní nekritizovatelnost. Demokracie může mít různé formy, ale v rámci zákonných pravidel nezná omezení. Zakusila už mnoho porážek, a mnoho jich ještě zakusí, ale přesto čas pracuje pro ni. Je tak svrchovaně lidská, krásně humánní.

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY 3/89

"Mnohé svědčí i pro hypotézu, že socialistické politické vztahy inklinovaly v dosavadním vývoji k situacím, kdy obavy ze sociálních dopadů ve vztahu k některým sociálním uskupením vedly k odkládání, resp. neřešení závažných ekonomických otázek." Tuto větu najdeme v úvodníku Jiřího Dvořáka z Vysoké školy politické ÚV KSČ, nazvaném Nekompromitujeme přestavbu! Mám pocit, že je to více než hypotéza neboli domněnka. Nešlo však ani tak o ohled na sociální uskupení, jako o princip jisté "tiché dohody" mezi mocí a lidem, přičemž se za loajálnost zajistila občanům slušná životní úroveň. Dohoda je již však vypovězena, rovnostářství je zavrženo, vyzývá se podnikavost. Ekonomické zákony se neřídí zbožnými přáními, každé jejich znásilnění se vymstí. Dohoda je vypovězena, stornována strana kreditní i debetní, pryč je loajálnost...

SOVĚTSKÁ LITERATURA 1989/1

Rozhovor s Jurijem Nagibinem o Andreji Platonovovi je velice zajímavým čtením. Známý ruský prozaik /nedávno se pochvalně vyjadřoval o významu náboženství/ nám představuje sovětského klasika jako spisovatele i jako člověka zcela mimořádného. Jeho velikost je v tom, že byl nezávislцу osobností v době, kdy to byl trestný čin, kdy se za to těžce platilo.

PAK KEROUAC POUŤNÍCI DHARMY

IX. KAPITOLA

A tak jsme pokračovali vzhůru a já měl z té cesty obrovskou radost. Právě jsme šli vysokou měkkou travou, a kolem dokola se vše lesklo v odpoledním slunci. Vítr tancoval po vyhrátých balvanech, otevřené mýtiny se střídaly s vysokými stromy, které vrhaly příjemný chladný stín. Pod námi se na chvíli zase objevilo jezero, s malými obláčky žlutého prachu z cesty, po které se vrátil chudák Henry.

Zdálo se mi jakobych tady už někdy byl, vše mi připadalo kamarádsky povědomé: padlé kmeny, rudé vlčí máky i bublající potůčky. Chvilí jsem o tom přemýšlel. Ano. Především stromy jsou takové. Připomínají dávno mrtvé příbuzné, starý dávný sen anebo píseň, která hnána větrem se žene přes vodu. A celou tu zlatou nekonečnou věčnost, dědictví již dávno minulé, potom dospívání, no a celý život, a smrt, dokonce i mraky tam nahoře jsou svědky té nekonečné bolesti v srdci, která trvá snad už milión let. Byl jsem v jakési divné extázi. Zpocený a netečný. Jakobych ležel a snil v té vysoké trávě, která mě obklopovala. Už jsme byli hodně vysoko, nemluvili jsme, a mluvit ani nemuseli. Jen jednou se Japhy otočil a povídá:

"Takhle se mi to líbí. Když lezeš, mluvit vůbec nepotřebuješ. Jako u zvířat - telekomunikace probíhá telepaticky". A pak jsme se zase oba zahrabali do svých myšlenek. Držel jsem se asi dvacet metrů za Japhym. Stoupali jsme rychlostí jedné míle za hodinu, a tak se stalo že za chvíli pěšinka skončila. Zmizela. Došli jsme na travnatou paseku, a za ní už byly jen skály, balvany, šutry a šutráky.

"Vidíš támhle to skalisko", povídá Japhy, "je tam jezírko u kterého budem dneska tábořit".

"Copak my se dneska nedostanem až nahoru?!?"

"To víš že ne. U jezírka si dáme dvacet a zejtra zmáknem posledních 400 m. A pak už budem na střeše světa. Uvidíš celou Kalifornii, a vítr ti trochu prožene kalhoty".

"A proč nezůstanem na noc tady když je tady tak bezva", a ukazoval jsem na hustou měkkou travu a bílé oblaky, které pluly kolem nás.

"Jo, ale nechci aby nás ráno přepadl školní výlet, nebo něco takového. A nahoře u jezírka nebude živá duše, to je vyložený. Když přijde v noci sníh, tak se máme na co těšit".

"Ale aspoň na chvilku vorazit bysme měli!" Už jsme byli ztahaný, a tak jsme se do trávy svalili s rozkoší. Za momentík jsme se zase zvedli a vyrazili. Tráva skončila teď, a dál už byly fakt jenom skály a balvany. Vylezl jsem na první, a dál už skákal z jednoho na druhý. Bylo to pět perných mil cesty. Stěnu údolí tvořily divoké kamenité útvary.

"Jak to vypadá nahoře?"

"Vysoká tráva, kamení, potůčky na kterých je led přes den, úžasný stromy a sníh. Balvany větší než Alvahův domek. A pak už končí tráva i křoví, to je na 3000 m".

Zdálo se mi že šplhám a skáču po kamenech lehce, ale pak jsem si všimnul s jakou elegancí tak činí Japhy. Chtěl jsem ho napodobit a dělal po něm každý krok, levá pravá, levá pravá, ale přišel jsem na to že nejsem tak mrštný a jistý, a lezl jsem dál zase podle svého.

"Je to jako Zen", povídá Japhy, "nemyslíš na to a jen si tak tančuješ po kamenech. Je to lehčí a zábavnější, než chodit doma po pokojí". A opravdu to tak bylo. Už jsme vůbec nemluvili. Nohy bolely po tříhodinové cestě vzhůru tím dlouhým dlouhým údolím. Bylo pozdní odpoledne a slunce vrhalo na všechny strany dlouhé temné stíny. Podíval jsem se dolů a byl jsem překvapen jak už jsme vysoko. Místo kde jsme předtím odpočívali teď vypadalo jako maličká zelená oáza. Najednou Japhy sundal ze zad baťoh a otočil se ke mně:

"Už to tady někde musí bejt. Pudu se mrknout. Dej si leha". A tak jsem se pohodlně rozvalil, a než se vrátil, stačil jsem si vyměnit fusekle a vyhulit cigáro. A trvalo nám to celou další hodinu než jsme se tam dostali.

"A kde je Matterhorn?" povídám.

"Teď není vidět. Ale ještě dvě míle a budem u něho".

"Ale to pudem celej den!"

"Se mnou ne!"

"Okay, jsem připravenej".

"A teď se tady natáhnem a budem vyvolávat Henryho".

A tak jsme vybalili bágly a dali si v klidu cigáro. To bylo něco! Skály kolem nás teď měly fialový nádech, jako by byli posety drobným zelektrizovaným práškem.

"Jsou tak klidné," povídám.

"Mně hora připadá jako Buddha. Ztělesnění klidu. Celá tisíciletí tu mlčky sedí a modlí se za všechno živé uprostřed svého klidu a ticha a čeká tu na nás, aby skončila naše potrhly bláznění".

Japhy uvařil vynikající čínský čaj, Vzal čistou vodu z potůčku, a ta se křišťálově leskla jako poslední paprsky slunce, které na nás ještě dopadaly z již temné oblohy. Ještě jsem nikdy nepil čaj tak lačně a chtěl jsem pít stále víc a víc. Japhy mi připomněl Orientální knihu čaje:

"První lok piješ pro radost, druhý je štěstí, třetí ti přinese klid a jasnou hlavu, po čtvrtém budeš silný a po pátém v extázi".

"Je to dobrej kámoš". Skála u které jsme tábořili, byla báječná. Deset metrů vysoká a zrovna tolik široká. Stromy koukaly z druhé strany přes její vršek a ševelily nám větvema přímo nad hlavou. Skála byla klenutá a tvořila jakousi jeskyni, a tak nás chránila před nepřízní počasí. Když jsme se nacpali poslouchali jsme jestli neuslyšíme Henryho jódlování, ale nic se neozývalo. Skoro jsme se o něj báli.

"Hlavně aby si nezlomil nohu. Není nikdo kdo by mu pomoh". Slunce zapadalo a prudce zrudlo, dokonce se zatřpytily první hvězdy. A pak jsme najednou uslyšeli Henryho Jódolejdí. Japhy vylezl co nejvíc mohl a odpovídal mu svým hlubokým Húú Húú.

"Jak je asi daleko?"

"Počítám že někde na začátku toho údolí s balvanama. To už dneska nezmákne. Ještě ho budem hodinu volat, třeba není tak daleko". Vylezli jsme na výběžek odkud jsme mohli obsáhnout celé údolí. Japhy si sedl do lotosu a začal se modlit a já ho hned napodobil. Posadil jsem se jak jsem nejlépe uměl a začal meditovat. Jen bublání potůčku rušilo ticho. Několikrát jsme zaslechli Henryho a hned mu odpověděli, ale jakoby se jeho volání vzdalovalo.

Kdykoliv jsem otevřel oči bylo slunce stále temnější a hvězdy blikaly. Upadl jsem do hluboké meditace. Hory na sebe braly podoby mých přátel a uprostřed údolí stála mystická trojice Nirmanakays, Sambhogakaya a Dharma-kanya. Modlil jsem se za Henryho aby k nám šťastně dorazil. V jeden moment jsem se probрал a spatřil Japhyho nehybného jako kámen, a musel jsem se smát jak vypadal legračně. Ale ve skutečnosti to byl úsměv slavnostní, protože skála byla vážná, Japhy byl posvátně vážný a nakonec i já. Bylo to celý nádherný. Temně rudá zmizela a vystřídal ji soumrak. Ticho řvalo a hrnulo se nám do uší diamantovým proudem starým tisíc let. Modlil jsem se za Japhyho aby se měl dobře a stal se skutečným buddhistou. Bylo to všechno vážné a nehybné. Měl jsem dokonalou halucinaci a byl jsem kompletně šťasten.

"Kameny jsou vesmír. A vesmír je naděje. A myšlenka. Tisíce myšlenek". Já jich měl zrovna milion. A Japhy měl svoje. Byl jsem překvapen, že po celou dobu meditace měl otevřené oči. Bylo mi náramně dobře když jsem viděl před sebou toho úžasnýho mladýho kluka, který nenasytně hltá veškerou Orientální poezii /a ještě k tomu v originálu/, který zná v horách každou pěšinku a každý kámen, vysedává tu pod širým nebem a modlí se jako nějaký starodávny svatý, zatímco pře-technizovaná Amerika řve a kroutí se kdesi hluboko pod ním. Svět není tak špatný, dokud žijí lidé jako Japhy. A bylo mi moc dobře, i když jsem byl ušlejš a měl hlad. A nikde nebylo nic co by tě polaskalo teplým slůvkem či polibkem nebo polaskalo po vlasech, pouze dva muži kteří se horoucně modlili, oba dost dobří na to aby se narodili, a oba dost dobří na to aby zemřeli. Oba zranitelní jako každý z nás. To vše je psáno v Mléčné dráze, která rozprostírá svoji nekonečnou věčnost přímo proti našim nevěřícím očím. Chtěl jsem to hned všechno říct Japhymu, ale mlčení je přeci jen zlatá hora. Jódolejdí zazpíval Henry už do naprosté tmy.

"Je ještě daleko a určitě to sem nezmákne. Snad se utáboří někde cestou. Puďem zpátky do tábora něco sníst". Ještě jsme párkrát Henrymu zahulákali na dobrou noc a já si pomyslel, že se určitě utáboří na té krásný zelený pasece se svojí obrovskou matrací a zahrabaný do dvou pětidolarových dek, což nám všechno taky potvrdil hned ráno druhý den, když nás konečně dohnal.

X. KAPITOLA

Kroužil jsem kolem a sháněl dříví na oheň. Nejdřív malé kousky na podpal, a když už oheň hořel tak celé klády, a za chvíli jsme měli obrovský táborák, který Henry nemohl přehlédnout na 5 mil. Převíslá skála pěkně vracela teplo zpátky, tak jsme tam měli jako v komůrce, i když nám ještě mrzly nosy. Japhy se dal do vaření a nakonec udělal čaj a bylo dobře. Nad oranžovou špičkou ohně zářily modré a stříbrné hvězdy a byly všechny studený jak psí čumák. Japhy měl pravdu. Tady v té vejšce jsem neměl na chlást ani pomyslení. Jen tím ostrým čerstvým vzduchem jsem byl opilý až až.

"Je přesně 8:48".

"Jak to víš?"

"Sírius by nebyl tam kde je, kdyby nebylo 8:48", povídá Japhy a kouká do hvězdné mapy, "Rayi víš co mám z tebe nejvíc rád? Žes mi otevřel oči abych líp chápal tuhle zem. Žes mě naučil jazyk prostých lidí, indiánů, stopařů, zlodějů, básníků a vůbec flákačů".

"Jo, na stopu jsem párkrát zažil ukrutný slengy. Jednou mě bral Čerokí hnědej jak čokoláda, ale jmenoval se Johnson nebo Ally Reynolds,

a ten mluvil a mluvil. Že hned jak se narodil už ho táhlo k texaskejm olejovým polím aby tam ze sebe shodil to svý šílenství /ale asi mu to nevyšlo/, a svou řeč doprovázel rytmicky francouzákem na kapotu a furt to hnal přes 120, a zpomalil jen aby mi řekl něco ukruťně důležitýho - asi tušil že jsem spisovatel a že mě to opravdicky rajcuje a interesuje - a byla to fakt ta prava poezie jak má bejt".

"Rayi to je přesně co myslím. Měl bys někdy přijet uvidět Burnie Byerse do Skagit Country".

"Určitě mi to jednou vyjde".

Japhy tam klečel nad svojí hvězdnou mapou, zády opřen o jakýsi vyvrácený pařez, a s planoucíma očima a bojovně vysunutou bradkou vypadal uprostřed skal jako jeden z dávných čínských Zenových Mistrů. Potom vstal a ze sněhové lavice přinesl kávový puding, který byl teď studený a tak lahodný, že na to slova nestačí.

"Necháme trochu Henrymu?"

"To nejde, ráno by se na sluníčku zkazil". Oheň pomalu dohořival a tak jsem šel maličko kroužit. Sednul jsem si u zamrzlýho potůčku, že jako budu na něco myslet. Ale byla už slušná kosa a tak jsem se zase vrátil k ohni. Ještě vrhal proti skále poslední černooranžové stíny Japhyho, který už zase klečel a natahoval ruce úpěnlivě k nebi, 10 000 stpp nad sténajícím světem. U Japhyho jsem taky obdivoval jeho smysl pro poctivost a lásku k bližnímu. Tomu ho určitě naučila Paramita Dans. Když jsem se teď vrátil k ohni, podal mi svůj černý japonský růženec ze kterého se modlil:

"Můžeš si ho nechat", chtěl jsem odmítnout, ale Japhy už byl zase pryč a přinesl zbytek pudinku, ze kterého mi nechal větší kus. Pak jsme se natáhli do spacáků, já blíž k ohni aby mi nebyla zima, pěstování charity měl v programu. Prostě mě učil. Tak jsem mu o týden později daroval bezva green navy košili kterou jsem splašil kdesi v Goodwillu, a Japhy měl z toho takovou radost, že mě hned zahrnul spoustou dárků.

"To přece nejde abys mi furt něco dával", povídám.

"Dělat radost svým blízkým je privilegium, který bych si rád podržel". Pak jsme si ještě chvíli povídali až jeden z nás neodpověděl, a za moment jsme chrápali.

Probral jsem se a nade mnou byly hvězdy, nohy už mě nebolely, bylo mi docela teplo a cítil se silný. Děkoval jsem Bohu, že jsem se vydal na tuto cestu. Cítil jsem štěstí. Japhy spal vedle jako špalek, a jeho nepatrná malinká zkroucená zmuchlaná tělesná schránka vypadala teď zranitelně a dojemně v té nedozírné pustině, pokryté neproniknutelnou tmou. A jaký bezvadný člověk je Japhy! Kluk o deset roků mladší než já, který mi denně ukazuje nové pohledy na život, a dává tak zapomenout na má minulé zklamání posledních let, spojená s každodenní opicí. Japhy - který žije tak skromně a šťastně, úplně bez peněz, vlastně žádný prachy vůbec nikdy na nic nepotřebuje, jenom baťoh s troškou jídla a dvoje ponožky, který se tady v horách cítí jako milionář. Milionář života. Protože já si myslím, že by se těžko našel prachatej chlap, kterej by lezl sem nahoru za náma. Sliboval jsem si že začnu novej život, a že vylezu na všechny hory Západu i Východu. Schoval jsem si nos aby mi neumrzl /už byla hrozná zima/, přesto jsem spal moc dobře a měl královské sny. Probudil jsem se do sluníčka a ze spacáku se mi kouřilo. Bylo to opravdický ještě původní sluníčko, a já se cítil jako malej kluk co se v neděli ráno probudí a ví, že si bude celý den jenom hrát.

Japhy už seděl u ohničku a hřál si ruce, protože země byla ještě zmrzlá. Najednou jsme uslyšeli hromové Jódolejdi a bylo to o hodně blíž než včera večer.

/.../

Revolver revue nám zraje jako víno. V prvních čtyřech pěti číslech bylo trpké až dost, od té doby postupně sládně. Rozdíl není jen v dnešní přitažlivé vnější podobě a v množství fotografií a graficky výrazných prvků, ale především v náplni, zatímco dříve se bralo v podstatě to co bylo, dnes nechybí koncepce jak v oblasti domácích příspěvků, tak hlavně v překladech. Neboť RR má v našich samizdatech osobité místo právě jako literární revue. Ostatně už v pátém čísle se redakce hlásila k příkladu Světové literatury, návaznost se týká hlavně ročníků 1965 až 1970.

V 10. čísle považují za vrchol zprávu o stávce na dole Ziemowit z doby vyhlášení výjimečného stavu v Polsku. Má název Co řeknou naše děti, je od Jerzy Fajeranta, a zachycuje sugestivně atmosféru mezi dělníky v době zardoušení Solidarity. Je tu odhalen celý mechanismus zastrahování, který mocenské orgány aplikovaly vůči pracujícím, je tu nahlédnuto do sváru mezi lidským strachem a odhodláním, bezmocností a hněvem, je tu vidět to, co agenturní zprávy nezveřejňují, zoufalý zápas v jednotlivých podnicích a duších za jedné polské zimy.

Druhým vrcholem je otisknutí části románu amerického spisovatele českého původu Jana Nováka Miliónový jeep. Nemuselo by být ani doporučení Václava Havla, abychom pochopili, že to co čteme, je velká literatura. Novák prostě vypráví, uvolněně a přirozeně, bez spisovatelských křečí, bez laciných symbolů i bez popisnosti, a přece se zobecněním i fascinujícími detaily nám v textu zanechává svůj modus vivendi.

Cenné je zveřejňování autobiografických prací Anatolije Marčenka, ač tento byl jistě větší člověk než spisovatel. Nahlédnutí pod pokličku Gulagů Brežněvovy éry je dílem prostého dělníka, který dnes v Sovětském svazu moc chybí.

Zajímavým materiálem je rozhovor s budapeštskými disidenty, kteří nás informují také o poněkud odlišné situaci v maďarském samizdatu. V současné době se však situace v Maďarsku překotně mění a proto slova Miklose Harasztyho, Ference Kőszega a dalších jsou snad nejčasovější směnkou. Důležité je též seznámení českého čtenáře s případem Nizamedina Achmetova, baškirského básníka a politického vězně, jehož případ, jako vystříhnutý z filmu Pokání, vzbudil svého času na Západě velkou pozornost.

Z českých autorů tentokrát upozorňují na práce Vratislava Brabence, bývalého saxofonisty Plastic People, a především na vynikající Tři básně trochu nedoceňovaného Zbyňka Hejdy.

HOST 4

To nejlepší na konec. Poté co jsem dočetl 828 stran A4 tohoto brněnského samizdatu, musel jsem konstatovat, že je největší nejen svým rozsahem, ale především svým obsahem.

Už v předchozím Hostu 2 - 3 byly uveřejněny velmi zajímavé materiály, rozhlasová hra Výběrčí Milana Uhdeho, článek o smrti žolibožského kněze, novodobého polského mučedníka Jerzyho Popieluszka, materiály o podivné smrti mladého Pavla Švandy, který byl nalezen mrtev na dně Macochy, Kouzlo něchtěného? o falzifikaci čtenářského ohlasu, čili manyrech našich oficiálních médií. Zlatým hřebem svazku se ovšem stala hra Václava Havla Pokoušení, snad dosud nejsilnější dramatikovo dílo, moderní faustiáda, jehož ideu vyjádřil Ivan M. Jirous slovy "naděje spočívá pouze v odmítnutí spolupráce s ďáblem."

Nyní, ve čtyřce, datované srpen 1987 až srpen 1988, jsme svědky viditelného postupu vpřed. Je tu sice také několik slabších příspěvků, jako

je tentokrát překvapivě papírová Iva Kotrlá s básní Pannychis, básně Jany Soukupové, otázkou jsou i ne zcela přesvědčivé texty Pavla Řezníčka, experimentální a dost hermetický Eikonostasion Václava Vokolka. Z próz je kvalitní ukázkou autorových neotřelých postupů Policajt-story Jiřího Kratochvíla, z ostatního pak vyniká Trefulkova studie o Rotreklovi, informace o americkém filosofu a skladateli, autoru experimentální hudby, Johnu Cageovi, Od rekvalifikací k "nové vlně se starým obsahem" z pera Mikoláše Chadimy a vynikající esej PhDr. O.A.Kukly Několik poznámek k Cervantesovu donu Quijotovi de la Mancha. Pravidelné recenze Ivy Kotrlé Z katalogu jsou opět velmi erudované, ale přece ne tak zajímavé jako ty z minulého Hosta, kdy šala do živého zvláště autorčina polemika s Amedeo Molnárem a odhalení faktu, že Miloš Kopecký ve svém známém projevu na sjezdu dramatických umělců téměř doslova a bez uvedení pramene použil myšlenku zakázaného brněnského filosofa Josefa Šafaříka /sentence o techniku a umělci/.

Milan Uhde napsal skvělý portrét Jaroslava Šabaty nazvaný Politik. Vzpomíná zde na svého učitele na brněnské filosofické fakultě v padesátých letech. "Dělal a dělá politiku vždy a všude, na místech možných i nemožných. Nemůže bez toho být." "Dělal politiku i ve své cele." Šabata, v osmašedesátém roce krajský tajemník strany v Brně, byl v roce 1971 zatčen a vrátil se po 5 letech. V roce 1969 se totiž rozhodl, že bude v opozici a když mu Uhde řekl, že v socialismu není pro ni prostor, Šabata odvětil, že je třeba ho vytvořit. Pokračoval tedy v činnosti v období, kdy toho téměř všichni zanechali. Šabata říkal Uhdemu, že když píše dál zakázaný spisovatel, proč by to u politika mělo být jiné. Šabata tvrdil, že naše národní bída tkví v tom, že se vězení příliš bojíme. Z vězení v Borech propašoval dopis vůdci britských komunistů, psal Husákovi a žádal ho o dialog. Někomu to může připadat jako naivita, je v tom však heroismus. A přece je Šabata nejen politický romantik, "nejen věřící", nýbrž také "realistický politik." Když se v roce 1977 ozývaly pogromistické výzvy proti chartistům a Uhde se přiznal, že se podpisem Charty "odvážil sáhnout výš, než stačí, a teď si musí stoupat na špičky, Šabata ho povzbuzoval, že budoucnost patří demokracii, že se Charta nevzdala a je naděje, že se udrží. "Kdybychom tak mohli," řekl nakonec, "pomoci bratrům Rusům, aby jejich obrodný proces nastal co nejdřív." Jindy mu Uhde vykládá, že v Praze zavřeli deset chartistů a na to Šabata praví, že to je vítězství, neboť původně jich plánovali zatknout čtyřicet. Poté Uhde usoudil, že ten člověk stoná optimismem. Šabata nikdy nezapomněl, "že i v tom nejhermetičtěji se tvářícím režimu zaklepe skutečnost dříve nebo později znovu na dveře." Nejružnější proudy je potřeba - to je jeho oblíbené slovo - integrovat. Šabata má představu demokratické a samosprávné Evropy jako jediné skutečné záruky míru a současně se nerozchází s komunismem. Uhde píše: "Vážím si ho nejen pro jeho neustále se prohlubující poznání a zrání, ale i pro věrnost sobě samému a pro přiznání vlastní kontinuity." Někdy v roce 1981 nebo 1982 Šabata zazvonil u Uhdeho se zaškrtnutým článkem ze sovětského časopisu. Autor se prý dovolává Leninových dopisů z posledního období života kritizujících Stalina. "Autor toho článku se jmenuje Gorbačov," řekl Šabata a předvídal, že v budoucnu to možná bude generální tajemník." Jaroslav Šabata "je laskavý a je ochoten a schopen se bez osobní vztahovachnosti okamžitě posadit za diskusní stůl s politikem, který ho včera nebo předevčírem veřejně očernil nebo dokonce dal zavřít" a jeho pravda je "spojení vášně, víry, znalosti, laskavosti, tolerance a věrnosti." "Za své názory a činy ručí životem." Uhde končí: "Na chvíli jsem si představil, že žiju ve fungujícím demokratickém státě, že je před volbami a že po mně chtějí, abych obecenstvu doporučil politika, kterého budu volit. Doporučuji jak nejpoctivěji umím." A já zase

děkuji za toto působivé doporučení a - ač Šabatu osobně neznám - připojuji se k němu.

Tím nejsilnějším a nejotřesnějším v Hostu č.4 je svědectví Jana Litomiského a Jiřího Wolfa Jablonecká bižuterie - produkt otrocké práce vězňů. Píše se tu o nelidském chování bachařů z NVÚ Minkovice, o ponižování a bití vězňů, o pracovních podmínkách ve vězení. Všichni noví brusiči bižuterie udělají po kratičké záruční době zkoušky a pak musí plnit takřka nesplnitelné normy. Při tomto vykořisťování dochází k neúměrnému pracovnímu vypětí, navíc v podmínkách nedostatečné hygieny /pracující jsou přiotráveni výpary/, minima špatných pracovních pomůcek. Kolektivní charakter práce má při nesplnění výkonové normy /což je permanentní problém/ na svědomí terorizování těch, kteří nestačí ostatním, samozřejmě se to děje za souhlasu a podněcování dozorců. Elitou jsou ve vězení členové samosprávy, kteří se rekrutují z největších zločinců - vrahů a násilníků, ze špiclů a donašečů. Na dozorce nemá cenu si stěžovat, protože je jim vždycky dáno za pravdu. V tomto směru je výjimečný případ poručíka Burdy, jehož chování bylo tak neúnosné, že byl zbaven funkce předsedy ZO KSČ při NVÚ. Tento člověk organizoval stále homosexuální orgie a bestiálně mučil především vězně cikánského původu. Lékařská péče ve vězení fakticky neexistuje, cílem je aby nemocní nebyli. Do práce se běžně nastupuje s teplotou 38 až 39 stupňů. Uplatňování nároku na dietu je téměř vždy bezpředmětné, mnoho léků není ve vězení vůbec k dispozici a jsou zakázány jakékoli vitamíny. Zhruba dvakrát do roka dochází k hromadným onemocněním žloutenkou. Místnost v Minkovicích je o rozměru 5x6 metrů a je tu stěsnáno 16 osob. Na 160 vězňů jsou k dispozici tři klozetové mísy /zbylé nefungují/, neustále se tvoří fronty. Lidé trpí podvýživou, strava je v hodnotě 7 Kčs denně /v samovazbě 3,50 Kčs/, jídlo mnohdy skutečně nepoživatelné, závadné, shnilé, zapařené. Při plnění normy se vyplácí pracovníkovi kapesné 6% z platu 2000 Kčs měsíčně. 70% si ponechává útvar, další procenta pohltí soudní výlohy a exekuce a teprve zbytek tvoří tzv. úložné. Wolfovo a Litomiského svědectví čestného člověka burcuje z pohodlného klidu. V takovýchto zařízeních se nikdo nemůže napravit, naopak ještě více se zkaží. Námitka, že běžní kriminálníci jsou sběr, na kterou není možno brát ohledy, neobstojí, i s těmito v podstatě nešťastníky je zapotřebí zacházet lidsky. Přísnost ano, ale nikoli bezpráví. Největším zločinem však je, že mezi tyto grázly jsou posíláni političtí vězni, za účelem duchovně je zlomit. Ať sedí kdekoli, viníci za to budou potrestáni. Dříve nebo později se dnešní beztrestní budou muset zodpovídat. Budou!

K předchozímu materiálu se druží rozhovor K. Mužákové nazvaný Tři večery s Petrem Cibulkou. Jako motto je uvedena oblíbená Petrova věta: Kdo chce bojovat, hledá způsoby, kdo nechce, hledá důvody. Cibulka je známý osmatřicetiletý brněnský bojovník za lidská práva, jenž je nyní opět ve vyšetřovací vazbě a hrozí mu až 10 let vězení. Pokusím se vyhmátnout hlavní myšlenky osmdesátistránkového interview.

Petr Cibulka se zmiňuje o tom, že problémy mu poprvé nastaly na vojně, kde bojoval proti mazáctví. Na rozdíl od televizní marmelády Chlapci a chlapi v této reálné vojně byly tyto jevy důstojníky podporovány. Cibulka se proti nim ozýval proto, že kdyby nic nedělal, ztratil by úctu k sobě. Líbí se mu zásada: Když ne já, kdo tedy, - když ne teď, kdy tedy? Na otázku jestli za to lidé stojí odpovídá: "Já o nich nemám valné mínění, ale pokud se tu dá někdy něco změnit, můžou to udělat jedině lidi - a ti jsou takoví jací jsou. Nemůžu čekat, až se tu objeví ideální lidi, s kterými se dají uskutečnit nějaké společenské změny, zlidštit jak poměry ve společnosti, tak i každého jednotlivce. Často mluvím o sebeosvobození, o sebezlidštění. O tyhle cíle je potřeba se snažit s reálnými lidmi, kteří tady jsou." Věřící, "že v lidech dřímají síly, které je potřeba uvolnit, ukázat, že strach, který je svazuje, je zbytečný." Je třeba rozšiřovat prostor těm slabším a pohodlnějším.

Po mnoha porážkách nemá o lidech přehnané iluze, zajímá ho co skutečně udělají, "kecy ho nezajímají". "Chce to hlavně vypořádat se s vlastním strachem a zbabělostí."

Cibulka sám žije asketicky, všechny čas věnuje své kulturněpolitické činnosti, a to bez ohledu na následky. "V současné době už obě strany vědí o co jde - a že není možno mě zastrašit nebo zastavit. Jedině fyzicky zlikvidovat." "Zavřít nás mohou vždycky. Ovšem platit za to budou čím dál vyšší cenu."

Cibulka vytipovává vhodné lidi a snaží se je zapojit do nějaké formy boje. V čtyřsettisícovém Brně je z jeho náročného hlediska méně než 5 lidí opravdu aktivních.

Vypráví o vězeních, kdy politického - "inteligentního člověka" - šoupnou mezi agresivní primitivy.

"V 78. roce jsem byl mezi garniturou určenou na odstřel, dnes už patřím mezi natolik prominentní aktivisty /dnes o mně mají tolik informací, že w 78. by mi vynesly 5 let, jestli ne víc/, že raději předstírají, že o ničem nevědí. Víím však, že tento stav už dlouho trvat nemůže a jsem připraven na úder." "Jestli si někdo myslí, že u soudu se může hájit tím, že dokáže, že má pravdu, pak je naivní. Zmobilizovat domácí a světové mínění, to je rozhodující faktor, jediný účinný způsob obrany, tomu komunisté rozumějí vždycky."

Desinformační oddělení StB rozšiřuje o nepohodlných lidech pomluvy.

Cibulka vysvětluje finanční stránku své činnosti, nahrávání a rozšiřování kazet s českou nekomerční rockovou a folkovou scénou. Je to složitá práce, protože mu jde o maximální kvalitu nahrávek, o jejich vybavení obálkou, textovou přílohou. "Půjčuj, rozmnožuj, rozšiřuj."

Dále Cibulka vyjadřuje nespokojenost nad kvalitou hudby většiny neoficiálních kapel. Pochvalně se vyslovuje o Posádkové hudbě Marného Slávy, Oldřichu Janotovi a Mikoláši Chadimovi. Ten má prý jasno politicky, je možno si ho vážit.

Na StB je třeba odmítnout výpověď. Jsou k dispozici pravidla, jak se chovat u výslechu.

Cibulka kritizuje neschopnost a demoralizaci členů JS /Jazzové sekce/ po zavření jejího výboru, jakož i kompromisnictví JS v kulturní aktivitě i prohlášeních. Uvádí, jak se sám snažil pomoci.

Trochu naivní názory má na náboženství. Ze své pozice ateisty kritizuje neaktivnost katolíků.

"V ČSSR skoro všichni kolaborují, někteří aktivně, většina pasivně." V této souvislosti mluví Cibulka o české "předposranosti", jednostranný je jeho názor, že jsme "lokajským národem".

Přesto je přesvědčen, že "boj mezi komunistickou stranicko-státní byrokracií a normálním národem, lidem, i když takhle zdegenerovaným, je rozhodnutý, že to prostě komunisté nemohou vyhrát." "Jsem optimista."

Když Václavu Bendovi, matematikovi, filozofovi a katolíkovvi, připomínali na výslechu jeho pět /nyní šest/ dětí a ptali se, proč to dělá, odpověděl jim: "Právě proto!"

Cibulka uvádí své krédo: "Odvaha, vůle, vytrvalost. Po celý život."

Kritizuje emigranty, hlavně Hutku a Karáska, protože psychicky nevydrželi nátlak a dezertovali. Zde Cibulka opět ukazuje svou extrémní náročnost na chování lidí.

"Člověk se musí vzdát mnohého, aby mohl žít v pravdě a být užitečný nejen pro sebe, ale především pro druhé." Cibulka vyslovuje svůj obdiv Anně Šabatové, nezlošné aktivistce, která pokračovala ve vydávání Infochu i poté, kdy za to zavřeli jejího muže, Petra Uhla.

"Já mám největší obavu právě z toho, že komunistům se už podařilo zahltit lidi svojí cenzurovanou, učesanou, fabrikovanou kulturou." A jaká je ta správná? Ivan Jirous: "Čestný umělec je ten, který nebude usilovat o to, mít se prostřednictvím svého umění lépe než ti ostatní a bude vytvářet takovou kulturu, aby ji vládnoucí byrokratická oligarchie nemohla použít k vytváření dojmu, že ve společnosti je vše v pořádku."

Cibulka kritizuje, že "vedení Charty" nedává peníze na rozmnožovací a podobné práce, nepodporuje dostatečně český literární a hudební samizdat. Současně přiznává, že v posledních letech /od r. 1984/ již jistou podporu obdržel. V roce 1987 se zvýšila na 800 TK 2x ročně. Cibulka uvádí, že má plat 1350 Kčs čistého a dále dostává nějaké peníze od svého otce, který žije na Západě. Sám žije co nejskromněji, finanční prostředky dává do svých aktivit. I v Chartě se prý peníze rozdělují podle dřívějších zásluh, známostí a ne skutečné práce. Z finančního fondu Charty v zahraničí se vyplácí sociální podpory, na dorovnání životní úrovně signatářů postižených perzekucí režimu. Nejde samozřejmě o žádné neoprávněné obohacování, přesto je Cibulka přesvědčen, že to intelektuálové nepotřebují. Charta je do jisté míry nutně nepřiliš demokratickou.

Soud s politickými je v ČSSR "likvidační komisí".

"Nejsem dost talentovaný a všechno jsem musel dohánět maximálním úsilím, to mi pěstovalo vůli - myslím si, že mám velmi silnou vůli."

Cibulka negativně hodnotí "českou povahu" a v této souvislosti projevuje některé pochybné představy, např. o Afghánistánu, neuvědomuje si diametrální odlišnost naší a jejich situace.

Na příkladu románů Alexandra Zinověva Zejíci výšiny a Zářné zítřky demonstrovuje snobské postoje konzumentů samizdatu. Tito "krasoduchové" knížku pohřbí ve své knihovně, ačkoli "jejich první povinností je zpřístupnit tyto hodnoty co nejširšímu okruhu lidí." Je to "otřesná nezodpovědnost." Za nejdůležitější tituly považuje Cibulka Moc bezmocných Václava Havla, Program společenské samosprávy Petra Uhla a Paralelní polis Václava Bendy.

V minulém Hostu uveřejnilj adresu redaktora Dušana Skály také proto, aby jim literáti bez možnosti publikovat poslali své práce. Výsledek byl téměř nulový. "Ti lidé totiž dokázali dvacet let nečíst nic nebo skoro nic."

"Kultura zásady vytváří, politika je uskutečňuje." "Vždycky si vytvoří nějakého boha, na toho přenesou všechny svoje sny a začnou od něho očekávat, že jejich problémy vyřeší za ně." "A až budou Češi za svoje osvobození ochotni platit, pak teprve budou svobody hodni." "Podle mých poznatků si lidé lehce nabytého neváží."

Potud Petr Cibulka. S jeho názory je možno místy polemizovat, ale nelze než se nesklonit před jeho neohrožeností a nezlomností. Není fanatickem, jak se někomu může zdát, nýbrž neuvěřitelně konsekventním člověkem. Jeho myšlenky v Hostu jsou pro mne tím nejsilnějším, co jsem v poslední době četl. Hned po dočtení jsem si pomyslel: proti tomuhle je všechno - makulatura. Svůj názor jsem příliš nezměnil.

Ú R Y V E K Z P R Á C E Z E M Ě L É H O M A L Í Ě D A L I H O

~~~~~ V O D Y , V N I C H Ž P L U J E M E ~~~~~

Je známo, že senzační a zářivý pokrok jednotlivých věd, sláva a čest "prostoru" a doby, v níž žijeme, přinášejí jednak krizi a zarmucující nedůvěru k logické intuici a jednak zkoumání specifiky produktivních hodnot. Celý svět si připomene, že logická intuice, že čistá intuice, opakují intuice velmi čistá a všeho schopná, ve vyhrazených domech vyhrazených věd, nosila odedávna ve svém životě nelegitimního syna, který nebyl ničím jiným než synem čisté fyziky a že tento syn v domě Maxwella a Faradaye byl již citelně těžký a tímto nedvojsmyslným přesvědčením a svou tělesnou vahou, která ponechávala možnost jakkoli pochybovat o newtonovském otcovství dítěte. Pro tuto náklonnost a pro tuto tíhu okolností stala se čistá intuice, postupně vyhošťovaná z domů vyhrazených věd, za našich dnů nakonec čistou prostitucí, protože my ji vidíme nabízet své poslední půvaby poslední vášně ve veřejném domě

uměleckého a literárního světa.

Za těchto kulturních podmínek naši současníci, soustavně ohlupování mechanizací a sebestačnou architekturou, psychologicko-byrokratickým bratříčkováním, ideologickým zmatkem imaginace, dějímavým hladomorem všeho druhu, marně se snažíci zakousnout do zkažené a triumfální sladkosti vykrmeného, stavistického, něžného, militaristického a teritoriálního hřbetu jakékoliv hitlerovské chůvy, aby konečně mohli bez ohledu na to, jak jít k svatému přijímání na posvěcenou totemistickou hostii, kterou jim odtrhovali přímo od huby a která, jak známo, nebyla nic jiného než duchovní a symbolická strava, kterou jim po staletí poskytovalo katolictví k útěše hanibalské zběsilosti morálního a iracionálního hladomoru, neboť iracionální hladomor našich současníků existuje ve skutečnosti před kulturní tabulí, na které jednak jsou vychladlé a bezpodstatné zbytky umění a literatury, jednak palčivé a analytické definice vyhrazených věd, momentálně nedostupných životodárné syntéze pro svůj nezměrný rozsah a specializace a kromě spekulativního kanibalismu v každém případě nestravitelných.

Odtud se rodí kolosální, životodárná kulturní odpovědnost surrealismu, odpovědnost, která se stává den ze dne objektivnější, účinnější a exkluzivnější při každé vlně nového kolektivního hladomoru při každém novém žravém, lepkavém, hanebném a vznešeném zakousnutí vém, hanebném a vznešeném zakousnutí strašné dásně do rudé, krvavé a po výtce biologické politické kotlety.

DALIHO ILUSTRACE K BIBLI

Za těchto okolností Salvador Dali s přesným nástrojem paranoicko-kritické činnosti v ruce, méně než kdy jindy opusť své nesmrtelné kulturní místo, navrhuje už odedávna, aby se laskavě zakusilo jíst také surrealisty, protože my surrealisté, my jsme kvalitní, dekadentní, dráždivý, výstřední a ambivalentní druh potraviny, která způsobem na tomto světě co nejtaktnějším a nejinteligentnějším, hodící se k hniječím, paradoxním obludně mokvajícím stavu, který je vlastní a charakteristický pro ovzduší ideologického a morálního zmatku, ve kterém máme tuto chvíli čest a potěšení žít.

/.../

vybral ok

Noe, „Když sedneš k jídlu s pánem, piňně šetř, co jest před tebou. Jinak vrazil bys nůž do hrdla svého, byl-li bys lakotný.“ (Kniha přísloví, kapitola 23)

Dalího výroky

V absolutní monarchii mého mozku je obdiv k akademické malbě, ale má-li se dojít od "vyšivačky" /Vermeera van Delfta/ k nosorožci a odtud ke karfiolu a odtud k semínku slunečnice, k tomu je třeba mít opravdu něco v mozku.

Zdá se mi celkem pochopitelné, když moji nepřátelé, moji přátelé a vůbec diváci tvrdí, že nechápou význam představ, které ztělesnují svými obrazy. Jak chcete, aby jim rozuměli, když já sám, který je "dělám", jim také nerozumím. Skutečnost, že když maluji, sám nerozumím významu svých obrazů, nemá však znamenat, že tyto obrazy nemají žádný smysl; naopak, jejich smysl je tak hluboký, úplný, souvislý a přitom mimovolný, že uniká prosté analýze přímého logického poznání.

Aby bylo možné moje obrazy srozumitelně vysvětlit, je nutné je podrobit speciálním analýzám, a to se zvláštní vědeckou přísností, s nejvyššími možnými nároky, kladenými na objektivitu. Každé vysvětlení se tedy vynořuje "a posteriori", když už obraz je jako určitý fakt.

In re Lev Šestov

V listopadovém čísle Kontinuity jsme nevzpomněli padesáté výročí smrti Lva Šestova pouze z nedostatku místa. Nyní to napravujeme aspoň kratičkou ukázkou z díla tohoto podivuhodného ruského filosofa, který vynalezl termín existencialismus a bývá k tomuto myšlenkovému směru řazen. Šestov však přerostl každou teorií a za své emigrace ve Francii vytvořil ojedinělé dílo, jehož nejcharakterističtější znakem je nedůvěra a odpor k rozumu. Také v pojetí vztahu člověka a Boha se rozchází se svým souputníkem Nikolajem Berďajevem, na rozdíl od tohoto patetického proroka bohočlověčství zůstává Šestov vždy skeptikem, aniž by vylučoval cokoli, zázračné. Tento nesmlouvavý názorový protivník si velice vážil svých kolegů, vedle Berďajeva je pozoruhodný jeho vztah k Edmundu Husserlovi. Zůstává velkým mankem naší kultury, že dosud nevyšla v češtině žádná Šestova práce, neexistuje žádný solidní rozbor tohoto díla. Zájemce o filosofii u nás se nemá kde dozvědět o rozdílech v učení Šestova a Berďajeva, Šestova a Simony Weilové, stejně tak Spenglera a Klagese aj.

ok

Především: mluvíš-li ty, nikdy se nesnaž přizpůsobiti se tomu, co jsi říkal před tím; to omezí zbytečně tvou svobodu, která je tak jako tak již zmenšena slovy a mluvnickými vazbami. Nasloucháš-li někomu, nebo také čteš-li, nepřikládej přílišného významu slovům, ba ani celým větám. Vzpomeň si prostě, že ten s kým mluvíš, je nucen chtít nechtě užívat k vyjádření své myšlenky úplně již hotových mluvních vazeb. Všiměj si pozorně výrazu jeho tváře, naslouchej zvuku jeho hlasu; to ti pomůže zachytiti v jeho slovech jeho duši. A nejen v rozhovoru, nýbrž také v psané knize je možno zachytiti zvuk, zbarvení autorova hlasu a ty nejjemnější odstíny výrazu jeho očí a tváře. Nehoň se za rozpory jeho slov; nediskutuj; nevyžaduj důkazů; naslouchej pozorně. A později, až budeš mluvit zase ty, nebudou se přítí s tebou a nebudou na tebe chtít důkazů, jichž nemáš a nemůžeš míti; to víš sám nejlépe. Tak, a to je to nejdůležitější, nabudeš konečně přesvědčení, že pravda není závislá na logice, že není pravdy logické a že ty máš právo hledati vše, čeho potřebuješ, jak můžeš a nejen rozumováním, a že následkem toho výsledku tvých hledání, dojdeš-li jakého, nebude ani formulka nějaká, ani pravidlo, ani zásada, ani myšlenka.

Před 160 lety, dne 6. ledna 1829,
zemřel Josef Dobrovský

T. G. MASARYK : NA OBRANU DOBROVSKÉHO

Naše charakteristika Dobrovského nebyla by úplná, kdybychom nevěnovali zvláštní pozornost jeho pochybování o živoucnosti českého národa, kteréžto pochybování posud se mu se zlým vzpomíná. Jako ve mnohých věcech českých i v tomto faktu velmi povrchně a tendenčně se psalo a píše. Předně a hlavně: Dobrovský se svou skepsí netajil - a kdo má právo ve jménu národnosti - rozhodně povrchně pojímané - pronášeti vlastenecké anathema? Dobrovskému se nerozumělo a křivdilo: ta jeho skepse našemu znovunarození a slovanskému vědomí mnohem a mnohem více pomohla nežli nepochybování celého tuctu Hankův a duchem mu spřízněných vlastenců.

/.../ S pozitivností Dobrovského souvisí jeho literární čestnost a kritická odkryvnost. Ani tomu naši vlastenci, starší i novější, posud nedovedou rozuměti, jak objevilo se v zahanbující míře v posledních bojích proti podvrhům, proti nimž Dobrovský bojoval. I v tom Dobrovský musí nám býti vzorem.

Neběží tu o věc malou.

V boji duchů, jako v boji fysickém, smí se využítí všech čestných prostředků. Duchové a vojíní mužní a zdatní vždycky se vyznamenávají rytířskostí - bojují mužně, odkrytě, čestně. Jen duchové menší a vojíní slabší snadno berou útočiště k podskoku a prostředkům nečestným. Dobrovský byl pravý rytíř ducha - jemu přičila se všeliká nepravda; proto stál na kritické stráží a zejména protivila se mu všeliká neupřímnost a nemožnost, která se v domnělém zájmu vlasti v našem táboře již již vyskytovala a které posud jsme nevyhostili ke vlastní veliké škodě. Bylo přímo požehnáním, že hned při kolébce našeho znovuzrození duch tak kritický a čestný vedl mladší pokolení.

/.../ Nemysliž nikdo, že bych rád zamazal Dobrovského skepsí. Nikoli - on skutečně pochyboval; avšak - jak? Copak nemluví řečí dosti jasnou jeho neúporná, nadšená práce? /.../

1895

J. DOBROVSKÝ

O PŮVODU JMÉNA ČECH, ČECHOVÉ

/úryvek/

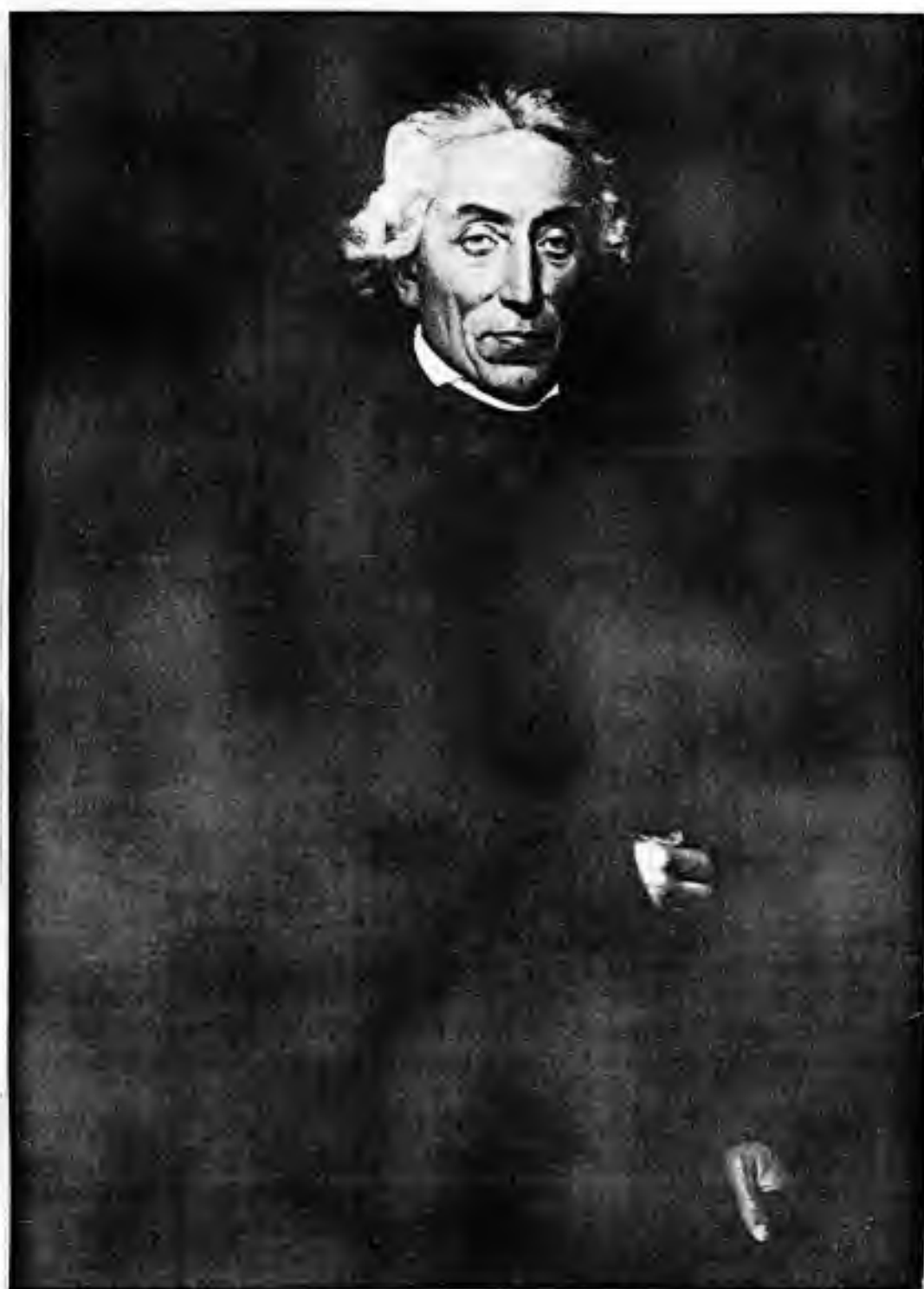
„Čech“ - podle starého českého pravopisu „Czech“, podle německého „Tschech“ - je podstatné jméno, a to onoho typu, kdy se ke kmenové slabice připojuje ještě hláska „-ch“. Tak lze odvoditi du-ch od du-ti (douti); smí-ch (polsky smiech) od smá-ti; ču-ch nebo či-ch od ču-ti čili či-ti; prospě-ch od prospě-ti.

Ve všech těchto případech jsou kmenové slabiky du, smí, či rozšířeny koncovkou „-ch“. Tím způsobem je dána jejich forma. Tedy také če-ch od če-ti, podle nynější výslovnosti čiti. Vždyť „e“ v dvojslabičných neurčitých tvarech - ostatně i jindy - změnilo se často v „i“; jako např. jesti v jisti, mlěti v mlíti, plěsti v plísti, řeci v řici, seti v sítí atd. Čiti - dříve četi - se dosud vyskytuje ve složeninách na-čiti, po-čiti, (jihosl. pocseti), za-čiti. Odtud jsou velmi hojná slovesa opětovací počinati, začínati, dokonavé tvary budoucí načnu, počnu, začnu. Minulé časy od načiti, počiti, začiti jsou načal, počal, začal a přičesti minulé trpná načat, počat, začat. Odtud počátek, začátek a podstatná jména slovesná začeti, početi. V těchto posledních se zjevně ukazuje kmenová slabika „če-“ od četi...

Čech tedy - od četi - znamená něco jako započeti, započínající, resp. někdo, kdo dělá začátek, případně bydlí na začátku národního společenství; něco jako latinské princeps (předák) či německé Fürst (vůdce, kníže) ve svých původních významech: někdo přední, první. Může být - vzhledem k situaci nových sídel na našem území - vůbec vhodnější pojmenování? Předpokládá-li se tedy, že Čechové dostali své jméno od svého vůdce Čecha, lze uvedený výklad toho vztáhnout právě tak lehce na onu osobu, která vedla jakožto předák část putujících Slovanů vpřed, jako i na samu onu skupinu vpřed pronikajících Slovanů, kteří se postupem na západ dostali do takové situace, že byli nutně z hlediska slezských, moravských a polských Slovanů ti první neboli přední. Tito Čechové, Češi jsou tedy přední Slované, tak jako Slezané jsou ti zadní, poslední.

Tito přední Slované - od nichž jsme zdědili jméno i řeč, již mluvíme - položili v Čechách základ k velké říši, která se statečně postavila nejstrašnějším vojům německých císařů, vítězila i byla přemáhána, nikdy však neztratila svou svobodu, císaři sama dobývala triumfy, vyrostla v mocné království, získala i volební hlas v německé říši, vystoupila na vysoký stupeň rozkvětu, vážnosti a slávy - a znenáhla se zase stala tím, čím je teď.

1782

P ř e d 1 0 0 l e t y , d n e 1 6 . l e d n a 1 8 8 9 ,
s e n a r o d i l P a v e l E i s n e r

P. EISNER : MILENKY

/Německý básník a česká žena/

Údělem této země je symbiosa. Z jejích projevů jsou zjevné, ležící na povrchu dne, pouze procesy symbiosy politické a hospodářsko-sociální. Badatel-specialista zná mimo to i fenomény symbiosy duchovní - zjevy vzájemného působení, prolínání, oplodňování, vzájemného přeskakování jisker, přenášení semen a zárodků. Ale skryté, utajeny zůstávají zjevy, procesy, výsledky symbiosy i n d i v i d u á l n ě - d u š e v n í . Pod povrchem veřejného dne plyne mocný podzemní proud, uskutečňuje se co vteřinu tajemné dění zcela zvláštního druhu, reakce jedincovy duše kmene jednoho na jedincovu duši kmene druhého; jako krasová řeka, jež dlouho skrývá tajemství svého toku pod zemí, aby se pak náhle vynořila na denní světlo a dala svým vodám zahráti překvapivou hrou nastřádaného živlu - načez ponoří se opět do neznáma a tajemné noci podzemní.

Tekou ty krasové řeky pouze mezi dvěma kmeny, pouze mezi dvěma bytostnými principy kmenové krve a kmenových duší? Symbiosa v českých zemích není tak jednoduchá, není pouze j e d n o m o c n á . Židovský prvek zasahuje - především v literatuře a umění - mohutně do symbiotického dění česko-německého, vchází s ním do nových a zcela specifických sloučenin. Pokud jde o umění, lze plným právem, jak učinil jednou Franz Werfel, mluvit o t r o j í duši české země. /.../

vybral ok

P ř e d 3 0 0 l e t y , d n e 1 8 . l e d n a 1 6 8 9 ,
s e n a r o d i l C h a r l e s - L o u i s M o n t e s q u i e u

Rika Uzbekovi na venkově.

* Zůstaneš na venkově, a já jsem v hluku pařížském. Byl jsem včera v četné společnosti. Jistý mladý muž mnoho mluvil, a protože jsem ho již několikrát viděl, věděl jsem již, že má velkou drzost ve způsobech a stejnou nestoudnost v řečech. Toho dne užíval svého ducha k hanobení patnácti nebo dvaceti osob. Na chvíli se odmlčel; měl jsem proto kdy, abych mu řekl: "Patrně již neznáte, pane, nikoho v této zemi." "Proč to?" odtušil. "Myslí jsem si tak," odpověděl jsem mu, "protože již nikoho nepomlouváte." "Vy jste bláhový, že se rozčilujete," odpověděl mi. "Sázím se, že neznáte ani jediné z osob, o nichž jsem mluvil." "Neznám ani," odvětil jsem mu, "těch, které okrádají na silnicích; přes to bude mne vždy mrzeti, že se tam krade. Neznám vůbec lidí, o nichž jste právě mluvil; ale mají vlastnost velmi ctihodnou, tu totiž, že tu nejsou."

/.../

z Perských listů

vybral ok

P ř e d 2 0 0 l e t y , d n e 2 1 . l e d n a 1 7 8 9 ,
z e m ř e l P a u l - H e n r y D i e t r i c h H o l b a c h

Myšlenky filozofa

Vesmír, kolosální spojení všeho existujícího, nám všude představuje pouze hmotu a pohyb; tento celek nám odhaluje nezměrný a nepřetržitý řetěz příčin a následků...

Člověk je proto nešťastný, že nezná přírodu. Jeho duch je natolik otrávený, že se zdá navždy odsouzen k omylu.

Jednoduché a přirozené principy morálky a politiky je nutno teprve nalézt.

Politika, náboženství a velmi často i filosofie nám podávaly mylné představy o člověku... Svou povahou není člověk ani dobrý ani špatný. Každým okamžikem svého bytí hledá štěstí, všemi svými silami se neustále snaží opatřit si rozkoš nebo odvrátit bolest. Všechny vášně, vlastní lidskému rodu, které lpí na naší povaze a charakterizují bytost, se proměňují v touhu po blahobytu a ve strach z bolesti. Tyto vášně jsou tedy nutné. Samy o sobě nejsou ani dobré ani zlé, ani chvályhodné ani zavrženímhodné: jimi se stávají teprve podle toho, jak je jich použito..

Vždy, když si přestaneme brát za vůdkyni zkušenost, upadáme do omylu.

Člověk je dílem přírody, existuje v přírodě, podléhá jejím zákonům, nemůže se z ní vymanit, nemůže z nich vypadnout, ani jen myšlenkou ne.

vybral ok

Jiřina Hauková

VE DVOU POLOHÁCH

I.

Bílouši oblaka dusají kopyty po obloze.
Člrlí žár.

A slunce stoupá beze stínu.
Líznutím rudého jazyka
mák opadává,
nachovájí zrnka štiplavého rybízu.
Tráva se nepohne.

Jen paprsky jsou rizoložné
a od kořenu stoupá vlaha.

„Jak máte se vnořit do života,
Pro svou odvalu, pro svou odvalu
zakusit všeho.“

Až pták marně bude klopat do měsíce,
cír neutrlme, cír nevyškubne.
Vysmějte se věrnosti! Neotročte lásce!

Je pro smrt, je pro život
vie tato chvíle?

Větre, rozetní žár.

obrat jej na jinou stranu naší cesty;
pro naši zbabělost, pro naši zbabělost
bojí se pták klovnout do měsíce.

Je ticho,
rez hlodá kuži.

Jen paprsky jsou rizoložné.
„Nechci vám zasahovat do života,
žijte si, abyste byl v něm šťasten.
Rozhodněte se sám.

Óde mne máte všechno, co chcete.“

Bylo to mezi polem máku a blátivou škarponou.

„Vy znáte život, vy znáte život,
jak jsem to vlastně žil.“

A slunce stoupá beze stínu.
Posledním líznutím rudého jazyka
opadl mák,
zachovála zrnka rybízu.

II.

Probouzím se s myšlenkou, s počitem,
s myšlenkou, s posledním počitem
véera před usnutím.

Vědomí začíná tam, kde věra skončilo.

Vilím všechny vaše činy v jiném pořadí.

Nejvýznamnější jsou ty nejmenší.

Nejcitlivější dotek rozehvívá strunu.

A každý kreslí ruží.

Téměř neviditelný geometrický obraz.

spojující dva nejvyšší body

s černavou prohlubní.

Její plocha je vypočítána

příkládáním dlane vedle dlane

a jeho obsah pronikáním, pronikáním.

Pak bude myšlení s matematickou přesností.

řešení závažných životních problémů.

Neznamou zůstane smrt.

III.

Odjíždíme, odjíždíme

z neznámého nádraží.

kde jsme se náhodou setkali.

náhodou, kdyby nás někdo uvídl.

Unavena vám kladu hlavu na rameno.

Sám začínáte: „Děkuji vám,

přišel jsem na to, že láska je bolest.

Po desíti letech věrnosti.“

A nebyla to láska.

Budu vám vděčný, po celý život vděčný.“

Vlak vyjíždí do stanice.

Ať se vrátíme, ať se neuvídíme.

Jsme život, jsme obyčejný život.

aktuální humor

-Víš, kde je teď nejnižší činže?

-No, to bude záležet...

-Na Václaváku. Tam je voda i plyn zadarmo.

-Že nevíš, jak se říká těm dlouhým policejním pendrekům?

-Ne, to jsem ještě neslyšel.

-VUML.

-Proč vuml?

-To znamená vulkanizovaný učitel marxismu-leninismu.

H E J E T O N

To je ale letos divná zima. To vlastně vůbec žádná zima není, soudí kolega a dodává, že počasí blázní kvůli těm exhalacím, freonům apod.

Je tam jaro, slyším od kolegyně a sám se o tom přesvědčuji, vyhřívám se na sluníčku, jehož paprsky na mne doléhají přes sklo tak mocně, až se mi chce skoro spát.

Je sucho, nesněží ani neprší, bude nedostatek vláhy, říkají skeptici. Bude špatný rok, nic se neurodí, předpovídají a v představách už vidí prázdné obchody.

Lidé mají stále stejné obavy. A strana své papňhajmské dobře zná, slíbujíc, že obtíže v zásobování trhu z konce minulého roku se nebudou opakovat. Já jsem optimista a věřím, že i letos si ten toaletní papír seženeme, v listopadu si vystojíme mandarínky a banány, ba i nějakou tu barevnou televizi či pračku při troše štěstí uvidíme. Já zkrátka věřím, že "chléb a hry" dostaneme.

A do toho najednou něco nepochopitelného. Na Václavském náměstí prý probíhají nějaké demonstrace. Malý český člověk již cosi slyšel o podobných akcích v minulém roce, ale tyto mají dokonce své pokračování. Co jsou to za lidi, kteří chodějí každý den na Václavák? Asi nějaký jiný druh, ne...? Podivní... Normální člověk přece nejde někam, kde může dostat přes hubu. Policii řádní čeští občanci rádi nemají, to ne, vždyť jsou s nima jen opletačky, určují, kde se smí parkovat a kde ne, dávají pokuty. Obecně se moc nevěří ani tomu, že demonstrace vyvolávají punkové. Politický rozhled mnoha Čechů je žalostný, slovo "charta" sice slyšeli, ale konkrétní činnost a smysl práce lidí z jejího okruhu si představit nedovedou. Tito lidé jsou jim nepochopitelní, oni jsou schopni politovat leda ty, kteří to na Václaváku "slíznou nevinně". Po několika dnech ztrácí o dění beztak zájem, pouze kroutí hlavou a zasmějí se tomu, že se milicionářům říká "Jakešovi šmoulové" a policistům v helmách "kalimerové".

Tři dny už je na pražském centrálním náměstí klid a jen muži v zeleném hlídají nahoře koně, aby se nevzepjal. Přichází k nám do kanceláře jeden inženýr, který má občas řeči "proti". Chvilí o čemsi povídá a pak se smrtelně vážně zeptá: "Co myslíte, můžu jít dneska odpoledne na Václavák? Potřebuju tam koupit koláče."

Jaro přišlo letos v lednu. Ale přece jenom ještě nebylo pravé, bylo ještě trochu promrzlé. Květiny se již již chystaly vystrčit růžky, nakonec si to ještě rozmyslely.

Snad příště.

ok

Příspěvky žijících autorů jsou uveřejňovány bez jejich souhlasu.

Redakční uzávěrka 28. ledna 1989